

Војнопензионерске теме и дилеме

ЧЕКАЈУЋИ ОКРЊЕНУ ПРАВДУ

Три године без усклађивања пензија заиста је предуг период. Стиче се утисак да када год запрети несташица прихода у државном буџету, најлакше и најчешће ће се то надоместити смањивањем пензија или укидањем важења члана закона којим се регулише аутоматска нивелација примања грађана трећег доба. Зашто државни чиновници до те мере „награђују“ пензионере?

Наслов у једном дневном листу који гласи: Просечна плата 53.633 динара, у „коверти“ 7,4 одсто више него лане, буди код грађана Србије оптимизам, наду и наговештава светлу перспективу. Просечна нето плата у Србији за јун 2019. износи 53.633 динара и номинално је већа девет одсто, а реално 7,4 процента у односу на исти месец прошле године, објавио је Републички завод за статистику.

Просечна јунска бруто плата износила је 74.009 динара, што је више 8,8 посто номинално, односно 7,2 посто реално него у јуну 2018. године. Раст бруто зарада у периоду јануар–јун 2019. године, износи 9,6 процената номинално и 7,1 одсто реално. Истовремено, нето зараде у првих шест месеци порасле су номинално 9,8 одсто, а реално 7,3 процента међугодишње.

Већ неколико година за редом, уместо негативног салда у државном буџету, како се планира, остварује се значајан суфицит. То је заиста изузетан успех, али он намеће и једно економско, па и математичко питање: да ли је у плановима, ако се већ нешто стално понавља, све било у складу са реалним показатељима и трендовима?

Недавно је објављен и податак да се у буџет за првих шест месеци слило око 48,5 милијарди динара више од позитивне нуле, а био је планиран дефицит. Отуда и значајно веће могућности за подстицање привредног и сваког другог развоја. Све је већи број запослених који стварају све већи национални доходак. Србија је по инвестицијама из иностранства рекордер у региону, па и шире. У току је изградња више производних погона у којима ће се запослити на хиљаде грађана. Они ће зарађивати за себе, а пуниће и државни буџет. Колико нам је познато, расту и девизне дознаке наших грађана који раде у другим државама. Ниски изванредних успеха придружити се и, у дугом временском периоду, стабилни курс динара. Инфлација је на нивоу између два и три процента годишње. Све у свему, пред нама су параметри који снаже и радују.

Када је већ тако добро стање националне економије, разумљиво је што се све ових дана, обећањима државних званичника, подгрејавају наде запосленима да ће људима у одређеним делатностима, дакле запосленима у државном сектору бити повећане плате на почетку идуче године. У електронским медијима се све чешће чује како се у Влади Републике Србије праве рачунице колико ће то повећање бити за запослене у појединим подсистемима. Иде се и до повећања од 15 одсто.

И док пљуште релативно високи проценти за повећање плата, све стидљивије и све ређе се помиње раст пензија. Да ли су месечна примања најстаријих и најси-

ромажнијих грађана „пуштени низ воду“. По свему судећи, а имајући на уму економска кретања у последњих неколико година, пензионерима се све више крњи стандард. У последње две и по године пензије нису порасле ни за један динар. Државни планери нису удостојили своје очеве и мајке ни усклађивањем које би макар надоместило годишњу инфлацију. Упоређивањем процената раста плата у државном сектору и раста пензија, добија се обеспокојавајући и алармантни податак да плате расту двоструко брже од пензија. Да ли је то оправдано и праведно?

Током лета није било информација колико би пензије требало да расту. Поткрај пролећа доминирала је изјава да ће планери настојати да пензије буду повећане не мање од пет процената. Ако се некоме ускладе плате за 15 процената, онда је то три пута мање за пензије.

Ни дан данас није посве јасно зашто је укинут члан у основном закону о пензијском и инвалидском осигурању који је регулисао начин и време усклађивања пензија. То решење, преточено у параграф, барем је минимално надокнађивало обезвређивање месечних примања пензионера. Од како га нема, пропуштена су барем три термина за усклађивање. Отуда и нагомиланање силних „вишкова“ у државном буџету.

Посебан феномен је обећање ресорног министра који је у Народној скупштини, пре нешто више од једне године (када се одлучивало да ли ће да се „обрише“ члан закона који је регулисао како се израчунава проценат за усклађивање пензија и којим су за ту радњу била одређена два термина годишње), рекао нешто што иде на руку људској части. На логично питање зашто предлагач закона то чини јер се обемишљава темељни закон о пензијском и инвалидском осигурању, министар је одговорио да ће укидањем тог члана бити омогућено да пензије буду повећане и више од онога што гарантује члан који треба да се укине. И тако од тада, па све до данас, пензије нису повећане ни за један једини динар.

Пензије су на све већој стрмини. Јаз између плата и пензија је све већи. Где ће обезвређивање пензија да се заустави, у овом часу је тешко предвидети. Садашња примања грађана трећег доба стварају низ проблема и „рупа“ у кућном буџету. Пензионери све чешће говоре како су им месечна примања реално била мања само у времену хиперинфлације и на почетку примене „Аврамовог динара“.

И док су проблематичним законом четири године биле умањиване пензије, а државни званичници захваљивали пензионерима на томе што доприносе фискалној стабилизацији буџета, није се говорило о

томе да ако држава 48 пута завуче руку у џепове грађана трећег доба, та иста држава, када стане на ноге, треба да врати оштећенима окрњени део. А пензионери би били задовољни када би држава то учинила у истом броју рата у коликом су умањиване пензије. Већ три године држава је на стабилним финансијским ногама, па би праведно било да још једном размисли међу пензионерима очекивано решење. Нису пензионери заслужили објашњење из ресорног министарства да се четвртим чланом Закона о привременом уређивању начина исплаћивања пензија, то што су добијали умањене пензије сматра коначним. Када се капом и шаком, за разне потребе, деле паре из државне касе, то пензионери доживљавају као ругање њиховом наметнутом жртвовању.

Током четири године умањивања пензија, грађанима трећег доба исплаћено је од седам до десет пензија мање. Замислите, десет пензија мање! Па то је готово годину дана без примања за која су људи четири деценија уплаћивали доприносе да би осигурали живот у временшности.

Пре неки дан, на скупу војних пензионера, пуковник који је летео на суперсоничним авионима, рече да му је током четири године месечно умањивана пензија за око 200 евра, што је укупно више од 10.000 евра. Да би платио школовање двоје деце на факултету, морао је да подигне кредит. Кућни буџет је планирао према месечним примањима, а када му је пензија закинута, поремећени баланс био је принуђен да разреши путем кредита.

Није мали број оних који су се додатно задужили како би пребродили заиста велико закидање. Чиновницима у државном буџету, који имају значајно виши стандард, у толиком обиму није умањена плата.

Да ли је то оправдано и праведно?

Три године без усклађивања пензија заиста је предуг период. Стиче се утисак да када год запрети несташица прихода у државном буџету, најлакше и најчешће ће се то надоместити смањивањем пензија или укидањем важења члана закона којим се регулише аутоматска нивелација примања грађана трећег доба. Зашто државни чиновници до те мере „награђују“ пензионере?

Све наде обесправљених пензионера уперене су у Међународни монетарни фонд (ускоро представници те институције стижу у Београд) и Фискални савет Србије. Показало се да те две институције највише брину о стандарду пензионера у Србији и штите их од „заборавних“ чиновника.

Да ли су пензионери грађани другог реда?

Звонимир ПЕШИЋ

Обраћање председника УВПС председници Владе Републике Србије

УМЕСТО ПРИЗНАЊА ОСЕЋАЈ КАЖЊЕНИХ

Председник УВПС Љубомир Драгањац обратио се 12. јула председници Владе Републике Србије госпођи Ани Брнабић актом следеће садржине:

У последњих неколико година, у више наврата, званичници Републике Србије одали су признање пензионерима због фискалне стабилизације државних финансија. Терет стабилизације највише су на својим плећима поднели грађани трећег доба, међу њима готово сви војни пензионери (96 одсто). Тако уместо признања за највећи допринос стабилизацији државних финансија, пензионери се данас осећају као кажњени за велико одрицање.

Ваша изјава за медије од 1. јула ове године многе војне пензионере учинила је неспокојним. Не мали број њих негативно је реаговао, захтевајући појашњење чињеница. На нарочито незадовољство наишле су ваше речи „да је у протекле две године Влада повећала пензије у просеку за 12,5 одсто, док су најниже пензије повећане за нешто више од 13 одсто“. Колико је нама познато, а то је и сушта истина, у последње две године пензије нису повећане ни за један промил, осим за пет одсто онима који су имали примања до 25.000 динара, што није у складу са системским законом о пензијском и инвалидском осигурању. Уколико је реч само о тој чињеници, онда би просек повећања свих пензија у последње две године, могао да буде негде испод два одсто. Уколико сте пак рачунали да су пензионерима увећане пензије по основу укидања Закона о привременом уређивању начина исплате пензија, може се рећи да је само реч о враћању примања (после четири године) на законом утврђен ниво пензија. У априлу 2014. године пензије су повећане за 0,5 одсто, наредне 2015. повећање је износило 1,25, затим 2016. - 1,50 и 2017. године - 5 одсто. Потом су, према слову привременог закона, износи изнад 25.000 динара умањивани за 22 одсто, а изнад 40.000 за још 25 одсто.

У изјави сте навели и то „да су плате запосленима повећане минимално за 12 одсто, да су плате у здравству повећане 28 одсто лекарима и 30 одсто медицинским сестрама, да је образовање било на другом месту према повећању зарада, а и да је за две године минималац повећан за 19,5 одсто, односно на 27.200 динара.

Таквим повећањима (у том обиму) недопустиво је продубљен јаз између раста плата у јавном сектору и пензија. Најавом за крај ове године, у којима се спомиње повећање пензија за око пет одсто, а плата у појединим државним ресорсима од 10 до 12 одсто, створила би се још већа разлика и многим пензионерима била би угрожена и egzистенција. Пензије одавно више не прате раст плата, а пре годину дана суспендован је члан Закона о ПИО којим је било регулисано усклађивање пензија. Нови пропис који би то регулисао још није ни на помолу.

Војне пензије за 4,5 године повећане су 7,75 одсто, а плате за неке запослене у јавном сектору и за 25 одсто. Законом о

привременом уређивању начина исплате пензија, војне пензије смањене су у просеку за 15,6 одсто, што значи да су за четири године војни пензионери примили мање од 7 до 10 месечних пензија.

Изменом Закона о ВЈ (од 1. 1. 2008. године) пензије се не усклађују са кретањем плата професионалних војних лица, што је довело до великог заостајања пензија у односу на плате. До измене закона, пензије су биле 85 одсто у односу на плате, а сада су у просеку на око 65 одсто плата. При-

меном тог закона и измештањем система пензијског и инвалидског осигурања војних лица из Фонда за СОВО у Фонд ПИО Републике Србије створене су драстичне разлике у висини пензија старешина истог чина и положаја, што се раније није догађало. Удружење војних пензионера Србије покренуло је иницијативу да се пензијско и инвалидско осигурање војних пензионера врати у Фонд за СОВО. Због специфичности војне службе потребно је на другачији начин уредити одређивање висине војних пензија и њихово усклађивање.

Посебно истичемо чињеницу да пензије нису усклађиване током трајања Закона о привременом уређивању начина исплате пензија, чиме је проузроковано додатно заостајање пензија за платама. Све је више појединаца у редовима пензионера који сматрају да су дискриминисани у односу на запослене у јавном сектору, то јест да су мерама званичних државних органа стављени у положај грађана другог реда, који све више сиромаше, док се други богате.

Од Владе РС и других државних органа очекујемо да се пронађе решење за ублажавање све веће разлике између плата у јавном сектору и пензија, да се у блиској будућности у јавности више него до сада чује реч војних пензионера, те да се ситуација свестрано анализира и да се одлуке доносе у складу са принципима правде.

Свечаност у Команди КоВ

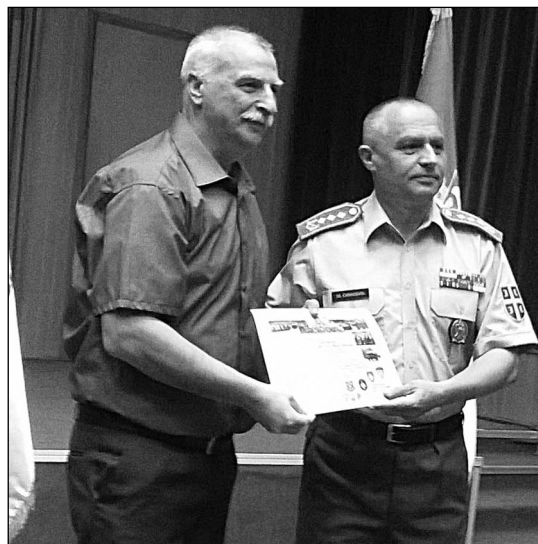
ПРИЗНАЊА ВЕТЕРАНИМА

Командант Копнене војске генерал-потпуковник Милосав Симоновић уручио је похвале припадницима Команде КоВ-а и захвалнице учесницима у ешалону ветерана на приказу способности Војске Србије и МУП-а одржаног 10. маја.

Док је говорио генерал Симоновић, често је био прекидан бурним аплаузима ветерана. У свом обраћању командант КоВ-а је истакао патриотски допринос на подизању и очувању угледа Војске Србије, у земљи и у иностранству, јер је на почасној бини ту активност пратио велики број страних делегација.

Потом су уручене захвалнице ветеранима. Међу учесницима параде највећи број је био из редова припадника УВПС јер је обезбеђено да придружено Удружење летача и падобранаца да посебан број учесника. Тако је УВПС, у ешалону ветерана, било заступљено са око 50 одсто учесника.

У име ветерана генерал-мајор у пензији Мирко Старчевић је захвалио на указаном поверењу, а учесницима одао признање на квалитетно извршеном задатку. Генералу

Симоновићу, за допринос афирмацији пензионисаних припадника Војске Србије у активностима од великог значаја за отаџбину, а и на свему што чини да се имена палих хероја са Кошара, Паштрика, Дренице и осталих попришта битака током деведесетих година не забораве одао је посебно признање. Ликови и имена свих јунака који су животе положили на олтар отаџбине добили су почасно место у несвакидашњој музејској поставци у Команди КоВ-а.

И. Милошев

Почела изградња станова за припаднике система безбедности у Новом Саду

ПРОЈЕКАТ ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА

У новосадском насељу Југовићево недавно је почела изградња 542 стана за припаднике система безбедности. Камен темељац за изградњу станова положили су представници републике и покрајине – председница Владе Републике Србије Ана Брнабић, министар одбране Александар Вулин, потпредседник Владе и министар унутрашњих послова Небојша Стефановић, потпредседница Владе и министарка грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре Зорана Михајловић, председник Покрајинске Владе Игор Мировић и градоначелник Новог Сада Милош Вучевић.

Догађају су присуствовали и припадници служби безбедности који су конкурисали за добијање станова, међу њима и припадници Војске Србије.

Према речима потпоручника Кристине Јовановић из Прве бригаде копнене војске, која је заинтересована за куповину стана, изградња станова за припаднике система безбедности је један од најповољнијих начина да се реши стамбено питање, поготово на изузетној локацији где ће бити изграђена школа, обданиште и спортски центар и захвалила је државном и војном руководству што су омогућили припадницима Војске Србије да на доста повољнији начин реше стамбено питање.

Изградња станова у Новом Саду део је пројекта који је од националног значаја. У оквиру прве фазе пројекта станови ће, осим Новог Сада, бити изграђени и у Врању, Нишу, Крагујевцу, Краљеву и Сремској Митровици.

Додела социјалне и хуманитарне помоћи у јуну 2019. године

ПОПЛАВЉЕНОМ КРАЉЕВЧАНИНУ 55.000 ДИНАРА

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Изврши одбор је на седници одржаној 1. јула, размотрио захтеве достављене у јуну 2019. године, и на основу прописаних критеријума и испуњених услова, донео је одлуке о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) Материјално стање

На основу члана 5.а у вези са чланом 4. став 1. тачка 1. Правилника

ОпОр Крушевац МН: 34.000,00 – по члану 8.867,95 динара

ОпОр Крушевац ОБ: 37.000,00 – по члану 6.573,50 динара

ОпОр Краљево ТВ: 27.000,00 – по члану 12.973,90 динара

ОпОр Смедеревска Паланка ЖМ: 34.000,00 – по члану 11.334,38 динара

ОпОр Смедеревска Паланка ОР: 31.000,00 – по члану 13.070,52 динара

ОпОр Нови Београд КН: 34.000,00 – по члану 9.460,35 динара

ОпОр Сремска Митровица КА: 34.000,00 – по члану 8.414,50 динара

ОпОр Прокупље АД: 31.000,00 – по члану 12.896,56 динара

ОпОр Ниш ЂП: 27.000,00 – по члану 6.561,95 динара

ОпОр Бела Црква СБ: 27.000,00 – по члану 11.862,00 динара

Б) Здравствено збрињавање

На основу члана 5.а у вези са чланом 4. став 1. тачка 2. Правилника,

ОпОр Нови Београд ЧВ: 15.000,00 – по члану 16.657,16 динара

ОпОр Алексинац СС: 20.000,00 – по члану 22.949,46 динара

ОпОр Крушевац РЗ: 12.000,00 – по члану 22.551,45 динара

Ц) Изузетна додела

На основу члана 4. став 2. Правилника,

ГрОр Краљево КЖ: 55.000,00 –

Председник ГрОр Краљево је доставио захтев, члана УВПС КЖ, за изузетну доделу социјалне и хуманитарне помоћи услед ванредних околности. На основу извештаја комисије ГрОр Краљево, од три члана, која је на лицу места, утврдила да је кућа војног пензионера, члана УВПС КЖ, поплављена до нивоа од 90 цм. Том приликом је уништен намештај, замрзивач, фрижидер, машина за веш и судове, плакари, ормари, ламинат површине око 50 м², а зидови се морају поново сређивати. У кући именовани станује са супругом без примања, сином и снахом и три унучета. Како се ради о штети која је настала у ванредним околностима помоћ се додељује на основу члана 4. став 2. Правилника.

Захтеви који су достављени у јуну 2019. године су сви решени.

Извршни одбор

Додела социјалне и хуманитарне помоћи у јулу 2019. године

РЕШЕНИ СВИ ЗАХТЕВИ

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Изврши одбор је на седници одржаној 5. августа 2019. године, размотрио захтеве достављене у јулу 2019. године, и на основу прописаних критеријума и испуњених услова, донео је одлуке о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) Материјално стање

На основу члана 5. а у вези са чланом 4. став 1. тачка 1. Правилника

ОпОр Крушевац ЦЈ: 34.000,00 – по члану 10.427,74 динара;

ОпОр Крушевац ММ: 34.000,00 – по члану 11.128,90 динара;

ОпОр Зајечар ДМ: 34.000,00 – по члану 10.307,16 динара;

ОпОр Ниш: 27.000,00 – по члану 9.534,83 динара;

ОпОр Прокупље РР: 31.000,00 – по члану 8.205,13 динара;

ОпОр Чачак ВВ: 31.000,00 – по члану 12.892,14 динара;

ОпОр Земун ВА: 31.000,00 – по члану 11.363,30 динара;

Б) Здравствено збрињавање

На основу члана 5.а у вези са чланом 4. став 1. тачка 2. Правилника,

ОпОр Крагујевац БД: 20.000,00 – по члану 23.628,51 динара;

Новчана средства су уплаћена на текуће рачуне 8. августа 2019. године.

Захтеви који су достављени у јулу 2019. године су сви решени. Захтеви који буду достављени у времену од 1. августа до 31. августа 2019. године биће решавани почетком септембра 2019. године.

Извршни одбор

Обележено 180 година војног санитета

УВЕК ТАМО ГДЕ ЈЕ НАЈТЕЖЕ

Осврнувши се на значај санитетске службе у нашој војсци и све оно што су њени припадници чинили у ратовима за нама, министар Вулин је подсетио да је 20 година прошло од агресије НАТО-а, од како су и тада били са својим народом, када је све било прва линија

За госте је приређена изложба развоја санитетске службе у нас

Свечаност поводом обележавања 180 година војног санитета одржана је 30. јула у Дому гарде на Топчидеру. Том догађају присуствовали су министар одбране Александар Вулин са сарадницима, представници Генералштаба Војске Србије, председник Удружења војних пензионера Србије Љобомир Драгањац и други многобројни гости из државних институција и система одбране.

Честитајући празник, министар одбране истакао је да када човек стане пред лекара, медицинског техничара и све припаднике санитетске службе, који о болу и људском телу знају више од било кога, човек мора да се осети скромно, мора да буде захвалан и мора да схвати да је равноправан са сваким другим људским бићем, свестан своје смртности.

Осврнувши се на значај санитетске

службе у нашој војсци и све оно што су њени припадници чинили у ратовима за нама, министар Вулин је подсетио да је 20 година прошло од агресије НАТО-а, од како су и тада били са својим народом, када је све било прва линија.

- Двадесет година од како сте показали да ни тада нисте питали ко је рањеник, већ само од чега је рана. Двадесет година живимо у миру, лижемо своје ране и показује-

Овако су изгледале наше санитетлије у Првом светском рату

Опремљеност санитетлија Војске Србије

У војној болници под шатором

Наши лекари и болничари учествовали су у неколико мировних мисија УН

Изведен је пригодан уметнички програм

мо целом свету шта смо научили о ужасима ратова, и ево већ 20 година трудимо се да се ојачамо, усправимо и покажемо оно најбоље што смо научили из најгорег времена. Ви сте били најбољи људи у најгорим временима – поручио је министар Вулин.

У малим народима расту велики људи

Кажу неки, додао је он, да управо због тога, најгора времена и постоје, да покажу какви се људи рађају, а кажу мудри да у малим народима расту велики људи.

- Наш војни санитет је био тамо где је било тешко, кад год је било тешко и увек и за корак испред прве линије. Нико не сме да буде напуштен, нико не сме да буде остављен, нико не сме да умре сам, нико не сме да буде без наде. Надајмо се да су ратна времена заувек иза нас, али у времену у коме живимо морамо бити спремни да оно што смо научили у ратовима, покажемо у миру. Таква нам је судбина и таква нам је земља, да у најтежим временима учимо оно што ће нам требати да би сачували живот. Из бескрајне

Министар одбране је подсетио да од времена Сливничке битке, припадници санитетске службе показују да има наде и да стати пред војног лекара значи и нешто више и да ће то разумети колеге које са подједнаким знањем, љубављу и посвећеношћу раде у цивилним институцијама.

- Ви сте на првом мету војни лекари, ви идете тамо где је смрт, за корак испред оног ко иде у прву линију, ви идете тамо да нико не би био остављен, да нико никада не би био сам, ни један човек не сме да буде остављен. Зато и кад станете пред нас, обичне грађане наше земље, ми вам поклонио наше безрезервно поверење, убеђени и сигурни да тамо где је војска, где је војни лекар, мора бити и да је знање, ред, доброта, хуманост и нада – нагласио је министар Вулин додајући да се данас сећамо оних који су дали животе да би ова земља могла да одлучује о себи, да говори својим језиком и пише својим писмом и оних који су спасавали животе не питајући за име и презиме, као и 180 година историје – упорне, несаломиве, тврдоглаве борбе за наду.

Начелник Управе за војно здравство

смрти ви сте научили да стварате и чувате живот и не можемо да не будемо поносни на свакога од вас – нагласио је министар Вулин.

бригадни генерал др сци. мед. Угљеша Јовичић, указујући на значај јубилеја, истакао је да тих 180 година означавају године неизмерног залагања пожртвованих појединаца, генерација медицинара, али и несебичне помоћи пријатеља и савезника из многих земаља.

- И добра, али и лоша искуства из периода за нама утицала су на развој нашег санитет и управо су највећи проблеми и најтежи тренуци учинили су да припадници војног здравства буду припремљени да брзо и адекватно реагују у свим ситуацијама – нагласио је генерал Јовичић.

Биће настављено кадровско јачање

Оданост, висока етичност и хуманост, како је истакао, били су и остали постулати рада те службе. Говорећи о наредим корацима у развоју санитетске службе, генерал Јовичић је истакао да овај јубилеј та служба дочекује са новом опремом и кадровски ојачана.

Указујући да ће тренд осавремењивања бити настављен, генерал Јовичић је нагласио и да ће на основу одлуке министра одбране кадровско појачање бити настављено попуном у највећем броју медицинским радницима, а у току је припрема за пријем 120 лица.

- Осим поменуте реконструкције

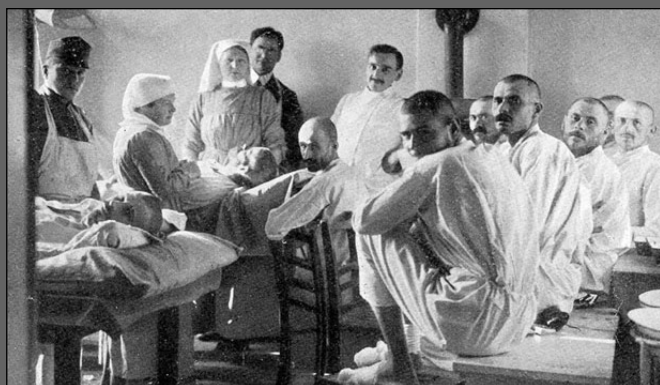
ИЗ ИСТОРИЈЕ СРПСКОГ САНИТЕТА У ВЕЛИКОМ РАТУ

Санитетско возило

Пелцовање српских војника против тифуса и колере у Солуну 1916.

Кроз Ваљевску болницу прошло на хиљаде војника, цивила, избеглица

Санитетски воз у Нишу

Солунски фронт, Дунавска дивизија Прве армије 1916/1918.

Једна од српских пољских болница на фронту 1914.

„хирушког шока”, као жиле куцавице ВМА, планирамо да уз помоћ кинеских пријатеља отворимо Центар за традиционалну кинеску медицину у ВМА. У плану је и изградња ургентног блока у Војној болници Ниш, а приближава се и почетак изградње Војног геронтолошког центра на Карабурми, чиме ће бити знатно унапређена здравствена заштита војних осигураника старије животне доби – нагласио је генерал Јовичић додајући да као сталан задатак остаје увођење нових дијагностичких и терапијских процедура.

Поводом јубилеја, у оквиру свечаности премијерно је приказан промотивни филм о 180 година војног здравства у продукцији Војнофилмског центра „Застава филм”. Свечаности је

претходила и изложба о развоју санитарне службе, која кроз десет историјских тачака сведочи о томе како је у различитим епохама војни санитар наше земље користио различита санитарна возила, која симболично обележавају напредак ефикасног транспорта и лечења пацијената и рањеника. Од балканских ратова, Првог светског рата које је обележио камион марке *Packard*, санитарне службе ЈНА која се служила возилом марке *Pinzgauer*, преко савремених санитарних возила па све до санитарних возила „Лазар 2” и „Милош 3” за извлачење повређених. Уз санитарна возила, припаднике санитета у униформама и обележјима из различитих епоха, изложени су оригинални делови и ре-

плике санитарне опреме, као и панон са најважнијим информацијама о периоду развоја санитарне службе.

На свечаности је уручено неколико признања институцијама и појединцима са којима сарађује Управа за војно здравство ВС, односно санитарна служба. У име Југоимпорта СДПР признање је примио директор маркетинга Александар Лијаковић. Санитарна служба је посебно признање доделила Александру Недоку, историчару војног санитета.

Дан санитарне службе обележава се као сећање на 30. јул 1839. године када је др Емерих Линденмајер постављен за првог штабног доктора и првог начелника санитарне службе наше земље.

Здрави људи имају сијасет проблема. Болесни, кажу, само један: како да што пре оздраве и смање тегобе које их оптерећују. Летње време ствара и додатне проблеме. Врућине изнурују, погађају временске пацијенте и стварају унутрашњу нервозу. Живот вазда намеће проблеме, а ако се они на време не разреше, догађају се вербална варничења, која компликују укупну ситуацију.

Новобеоградска организација војних пензионера, са својих више од 5.500 чланова, најбројнија је у Србији. Као здравствени осигураници упућени су на Војномедицински центар Нови Београд (ВМЦ). Али на тај ВМЦ су ослоњени и чланови њихових породица, затим професионални припадници система одбране и њихови чланови породица. Како су у последње време учестале примедбе корисника војне пензије, представници новобеоградског УВПС одлучили су се да разговарају са одговорнима у тој здравственој установи, како би указали на проблеме, у покушају да се они што пре превaziду. Наишли су на сусретљив тим здравствених радника у којем су били управник ВМЦ потпуковник др Звонко Живаљевић, начелник Службе опште медицинске помоћи, потпуковник др Жељко Кукобат, главни медицински техничар ВМЦ Нови Београд Мирјана Тасић и главни техничар Службе опште медицинске помоћи Драгана Веселиновић. Војне пензионере и чланове њихових породица представљали су председник новобеоградске организације УВПС Божидар Бабић и потпредседник Симеон Туманов. Састанак је одржан 26. јуна.

Претходно су представници УВПС доставили питања о којима би желели да разговарају са руководством ВМЦ: (1) начин заказивања прегледа код изабраног лекара, (2) терапије после обављених специјалистичких прегледа, (3) рад хитне и патронажне службе и (4) проблеми са издавањем лекова.

Не може пацијент да остане без терапије

Председник и потпредседник организације УВПС изнели су замерке у раду Службе опште медицинске помоћи ВМЦ и предложили заједничку акцију у циљу њиховог решавања. Једна од замерки јесте немогућност заказивања месечног прегледа код изабраног лекара. Управник ВМЦ Нови Београд, потпуковник, др сци мед Звонко Живаљевић, након речи добродошлице, изнео је разлоге који доводе до овог проблема, а то је, пре свега, недовољна попуњеност лекарима опште праксе, и другим особљем и наредба Управе за војно здравство о прописивању терапије за један месец.

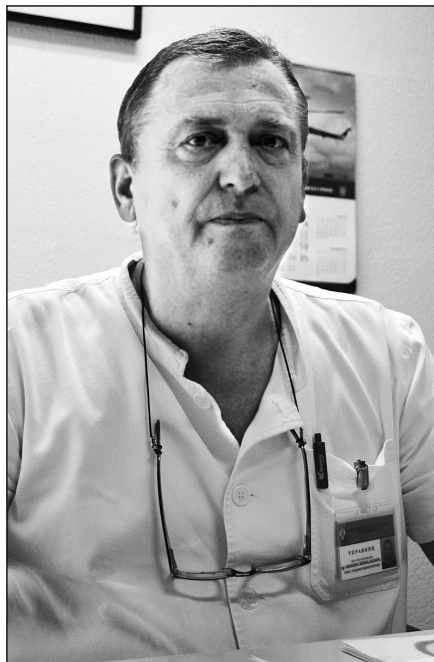
Потпуковник Живаљевић је изнео и одређене статистичке податке. Тако је током 2018. године забележен укупан број пацијената у свим службама био 178.012. У односу на претходну годину,

У посети Војномедицинском центру Нови Београд

ТАМО ГДЕ СТАНУЈЕ ЗДРАВЉЕ

Дијалог између представника војних осигураника и управе те здравствене установе допринео је да се поједини проблеми реше на општеприхватљив начин. Вишемесечни проблем заказивања прегледа решен је тако што је управник др сци. мед. потпуковник Звонко Живаљевић мерама унутрашње организације, то јест повећаним напрезањем лекара учинио да сваки пацијент може барем једном месечно код свог изабраног лекара.

Др сци. мед. потпуковник
Звонко Живаљевић

то је повећање од 1,2 одсто. У Служби опште медицинске помоћи повећање износи 9,69 одсто, односно њихова оптерећеност је, статистички гледано,

44,65 пацијената дневно по лекару. Из тих података се назире велико оптерећење лекара. Број активних картона у ВМЦ Нови Београд је велики у односу на број лекара. Изабрани лекари имају и додатне обавезе због којих оправдано одсуствују са посла (дежурства, стручне едукације, дужности официра лекара, итд.). Без обзира што пацијенти, понекад, не могу заказати своју следећу посету свом изабраном лекару, знају да никада неће бити остављени без терапије. После састанка, управник ВМЦ је предузео конкретне мере да се проблем реши.

На питање представника УВПС о заказивању прегледа путем телефона и изнете тврдње да се на хало-позив, врло често, нико не јавља, одговорено је да су прецизно дефинисани термини за заказивање, то јест да осигураници могу да се јаве сваког радног дана од 13,00 до 14,30 и од 18,00 до 19,30 часова. На располагању су две телефонске линије и апарат који региструје позив на чекању, па пацијенти стичу утисак да се на њихов позив нико не јавља. Корисницима услуга ВМЦ се саветује да када једног месеца заврше преглед, да одмах оду на шалтер и код медицинске сестре закажу виђење са лекаром за идући месец.

Пријем хитних случајева не ремети пријем заказаних пацијената. Свакодневно одређени лекар ради у ординацији за пријем хитних случајева, па се том лекару, за тај дан, заказује мањи број пацијената. Хитним случајевима се сматрају физичке повреде и сва обољења и стања која захтевају хитан пријем код лекара.

Повећано напрезање лекара

Што се прописивања нове терапије тиче, након прегледа неког од специјалиста, пракса је да се тим пацијентима терапија прописује одмах и да буду примљени код лекара који ради у ординацији за хитне случајеве. Нова терапија код, на пример, срчаних болесника, пацијената оболелих од карцинома или у случају упалних процеса који захтевају антибиотску терапију, третира се као хитна, па се такви пацијенти примају без заказивања.

На питање о обавештавању пацијената колико ће и када одсуствовати поједини лекари, потпуковник Живаљевић одговара да када су лекари планирано одсутни, то јест када се зна када ће се вратити, о томе се дају прецизна обавештења, а када су они (лекари) на боловању, о томе се не може дати прецизна информација.

Трагом записника сачињеног после посете званичника УВПС, крајем августа, запутили смо се у Војномедицински центар под крај августа. Дочекао нас је уз осмех управник Звонко Живаљевић, иначе доктор медицинских наука. Занимало нас је докле се стигло у отклањању „уског грла“, то јест у заказивању прегледа код изабраног лекара.

Проблем је решен тако што смо унутрашњом организацијом повећали број пацијената заказаних код сваког лекара, тако да свако може код свог изабраног лекара да оде једном месечно. С обзиром на чињеницу да је најчешће реч о томе да хронични болесници долазе по своју месечну прописану терапију, лекари, уз повећано напрезање, стижу да свакоме поклоне дужну пажњу, каже др Живаљевић.

Кадровска ситуација у ВМЦ је у приличној мери повољна, ако се узме у обзир ниво стручности особља, тако да се овде, у одређеном степену, одвија чак и научно-истраживачки рад. Укупно троје лекара је докторирало на медицини. Свакодневни рад у приличној мери оптерећује чињеница да је четворо лекара на специјализацији. С једне стране је то добро, јер су нова знања у функцији превенције и лечења. Другу страну међаље чини опора чињеница да се та радна места, док траје специјализација, не попуњавају другим лекарима, па су ординирајући лекари преоптерећени, што се прелива на штету пацијената.

И суботом код лекара

Овогодишњи податак упућује да је око 11.500 осигураника, на основу картона, ослоњено на Службу опште медицинске

На шалтеру је најважнији осмех: Недељка Пријовић

помоћи ВМЦ Нови Београд. То је велики број, посебно када се зна да је близу 40 одсто оних који имају 75 и више година. Ти пацијенти имају хроничне болести, па се код изабраног лекара или лекара-специјалисте појављују најмање једном месечно. Од 65 до 75 година је 20 одсто пацијената. Животног доба од 51 до 65 година је још око 20 одсто пацијената. Укупно око 80 одсто, па и више, пацијената је у старосном добу изнад 50 година, то јест када им је чешће него у младости потребан лекар. Ти подаци сликовито указују на оптерећеност лекара.

Каква је пракса у погледу нивоа лечења пацијената, питамо нашег домаћина?

Према светским медицинским стандардима, око 80 одсто здравствених проблема требало би да решава изабрани лекар, то јест служба опште медицине, а само 20 одсто пацијената би требало да се упућује код лекара-специјалиста. У пракси је, међутим, нешто другачије, јер административно и нормама преоптерећени лекари опште праксе, немају довољно времена да се детаљније баве дијагностиком, па упућују пацијенте специјалистима.

По Вама, каква би каријера лекара требало да изгледа?

Млади лекари би требало да првих неколико година раде у ВМЦ (односно у санитетском одељењу јединице), уз искусног колегу-специјалисту. После тога би младог лекара требало упутити на специјализацију. Када заврши специјализацију, он би требало да се врати на ВМЦ. Један број лекара по специјализацији остаје на ВМА. Пред крај каријере, било би добро да се специјалисти врате на ВМЦ. С једне стране да би пренели искуство на млађе колеге, а с друге – да би успешније били лечени пацијенти, истиче Живаљевић.

Занимљиво је да је у ВМЦ уведен рад и суботом. Један лекар и два медицинска техничара дежурају тог дана, примајући заказане пацијенте, али и оне које имају потребу за хитном интервенцијом.

ЧЕТИРИ ДЕЦЕНИЈЕ НА УСЛУЗИ ОСИГУРАНИЦИМА

Војномедицински центар Нови Београд отворен је 1. марта 1977. године, чиме је обједињен рад војних амбуланти на примарном и секундарном нивоу, како би Војномедицинска академија могла да се посвети терцијалном нивоу здравствене заштите. Наредна фаза развоја војног здравства у Београду било је формирање Центра војномедицинских установа Београд, а то се догодило 9. јуна 1992. године.

Данас ВМЦ Нови Београд обједињава Службу опште медицинске помоћи, Службу стоматолошке помоћи и Специјалистичку службу са кабинетима: за хируршке болести; за ухо, грло и нос; за очне болести; за урологију; за гинекологију са саветовалиштем; за унутрашње болести; за неуропсихијатријске болести; за кожне и полне болести, за радиологију, за медицинску рехабилитацију и за деље болести са саветовалиштем.

У саставу ВМЦ је и медицинска лабораторија. Део ВМЦ је и амбуланта на Бежанијској коси. У здању ВМЦ је и апотека која је део друге организацијске целине војног здравства.

Кабинет за физикалну медицину налази се у Земуну.

Ускоро реновирање зграде

За све оне који очекују увођење Здравственог информационог система, односно електронско администрирање, издавање електронског рецепта и електронско заказивање прегледа код лекара-специјалиста, значајну новост представља податак да је у ВМЦ недавно

Код очног лекара

стигла потребна опрема, да је формирано неколико наставних група за обуку и да је процес оспособљавања медицинског особља за тај посао у току.

Када ће се отпочети са новотаријама, за сада није познато. То највише зависи од умрежавања ВМЦ у систем војног здравства, јер је обавеза да се, у складу са законом, сачува тајност података.

-Настојимо да значајан део напора посветимо континуираној медицинској едукацији. То је и обавеза јер се лиценца свих здравствених радника обнавља сваких седам година, зашта је потребно испунити строге услове. С тим у вези имамо на располагању салу у коју се окупљамо, а предавања држе припадници овог, а и осталих ВМЦ, врхунски стручњаци са Војномедицинске академије, тако и они из цивилног здравства, казује Живаљевић.

У догледно кратко време, како смо чули, отпочеће реконструкција зграде ВМЦ. Биће замењене инсталације, про-

Рафови пуни лекова: фармацевт Јоланда Гордић

Више од 10.000 здравствених картона: Ана Милићевић

Породица Алавања

стор ће се прилагодити искрслим потребама, нова столарија ће омогућити климатизацију целокупног простора, па ће пацијенти и запослени лакше подносити велике врућине и хладноће. Очекује се и уградња савременије опреме, па ће зграда ВМЦ за неколико година изгледати модерније, бити функционалнија и лепша.

На крају постављамо још једно питање нашем домаћину: Ко је у праву – пацијенти или особље?

Уз осмех Живаљевић одговара: „Наша девиза је да су пацијенти увек у праву, тако да чинимо све што је могуће како бисмо им помогли. Заједнички превазилазимо проблеме. Хуманост је у првом плану, а медицинска етика диктира предусетљивост и намеће потребу пожртвовања лекара, медицинских сестара и осталог особља ВМЦ“.

Да, додајемо, тамо станује здравље.

Звонимир ПЕШИЋ

Обележавање 25-годишњице УВПС Републике Српске

ОПРАВДАЛИ ОЧЕКИВАЊА ЧЛАНОВА

Гости и делегати на свечаности

У Бања Луци је 27. јуна одржана свечаност поводом 25 година од оснивања Удружења војних пензионера Републике Српске. Свечаности су присуствовали многобројни гости, међу којима и Љубомир Драгањац, председник УВПС и Остоја Поповић, члан Извршног одбора ГО УВПС.

Како је на скупу речено, опште је познато да нема јаке државе без јаке војске а јаке војске без обучених и школованих официра и подофицира.

—У вртлогу промена које су као торнадо прохујале простором СФРЈ, многи официри, подофицири и војни пензионери остали су без дома, без имовине, без социјалног окружења и сигурности у којем су живели. Тих месеци и година појединци су остајали без породице, огњишта, имовине и многих тековина свога рада, па и без пензије. Све то је нарочито код војнопензионерске популације изазвало тешко стање, али и револт и одлучност да се организују и тако уједињени боре за своја права. Дакле, оснивање удружења било је преко потребно, а узроковано тешким стањем и многобројним проблемима са којима су се војни пензионери суочавали. Удружење војних пензионера Републике Српске основано је 26. новембра 1992. године у тешким и сложеним условима, с циљем да се избори за елементарна права војних пензионера без којих су остали. То је првенствено право на пензију, затим право на здравствено и социјално осигурање, право на стан и друго. Било је то готово годину дана пре оснивања Удружења у СРЈ, рекао је Раде Вуковић, председник УВПС.

Раде Вуковић,
председник УВПС

Челни људи у том удружењу били су: Саво Кајтез, председник, Јово Пртењак, потпредседник, златим Саво Каписода, Милорад Балтић, Никола Дамјановић, Ђоко Маљковић и други.

—Односи између УВП Србије и нашег удружења веома су добри и ја као и наш Управни одбор чинимо све да они буду на највишем нивоу, али без разумевања, помоћи коју нам пружа председник УВП Србије Љубомир Драгањац и руководство, ти односи не би били на таквом нивоу. Односи са сродним удружењима су такође веома добри.

Године 2018. завршили смо реорганизацију нашег удружења, укинули регије, променили назив и прешли на систем подружница све како би смањили трошкове и створили услове за рад удружења у дужем временском периоду. Поред подружница у Бања Луци формирали смо подружнице у Добоју и Источном Сарајеву. Удружење се финансира искључиво од чланарине. УВП је одиграло велику улогу и оправдало потребу за постојањем.

Са трибине у дворани Дома културе у Пироту

ЈУНАЦИ О ХЕРОЈИМА

Претесна је била дворана Дома културе у Пироту да прими све заинтересоване за трибину „Двадесет година од агресије НАТО-а на нашу земљу“. Дошли су да чују, виде и да се сретну са храбрим и одважним командантом Приштинског корпуса генерал-пуковником у пензији Владимиром Лазаревићем.

Иако није било публиковано у средствима јавног информисања, у граду на Нишави су грађани за трибину чули један од другог и готово читав сат пре почетка испунили дворану.

На трибини су, поред генерала Лазаревића, учествовали и пуковници у пензији Драган Петровић и Михаило Гергар, односно командант инжењеријских јединица у Приштинском корпусу и командант 211. тенковске бригаде.

Трибину је водио новинар Бобан Митић, а организатори трибине били су Градска организација војних пензионера Пирот и Општинска организација резервних војних старешина Пирот, под покровитељством Града Пирота.

У беспрекорној тишини у дворани, док су присутни пажљиво слушали генерала Лазаревића о храбрости и хероизму бораца, војника и старешина на караули Кошаре, чуо се тихи јецај и сузе које није могла да сакрије двадесетогодишња Моника Димов, кћи палог борца, војника по уговору Далибора Димова, иако не памти свога оца, јер је тек пунила пети месец живота.

Димов је, уствари, један од 31 погинулих војника, старешина и полицајаца из Пирота и околине у агресији НАТО-а на Косову и Метохији 1999. године.

Говорећи о натчовечанским борбама припадника Приштинског корпуса и Треће армије ВЈ, генерал Лазаревић је рекао: „За време рата на Косову и Метохији и НАТО бомбардовања Југославије, за слободу и будућност Србије, животе је дало 639 припадника Приштинског корпуса. Јунаци тог састава и Треће армије у целини, својим хероизмом спречили су НАТО у намери да окупира Србију и створили услове да се Уједињене нације ангажују на прекиду рата, доношењем Резолуције 1244, по којој је Косово и Метохија саставни део Србије и Савезне Републике Југославије.

Сачуван је интегритет земље, њена младост, Српске историјске светиње: Грачаница, Дечани, Пећка патријаршија. Сачувано је и достојанство српског војника, казао је Лазаревић.

Потом су за говорницима стали пуковник у пензији Михаило Гергар, који је говорио о биткама што је његова 211. тенковска бригада водила на КиМ, о храбрости војника и старешина ове јединице, о њиховом сналажењу које су исказали у борбама против НАТО-а и шиптарских терориста тзв. УЧК.

О довитљивости и тим тешким ратним данима припадника инжењеријских јединица приштинског корпуса и Треће армије говорио је и Драган Петровић, тадашњи командант инжењеријских јединица на Космету. Он је истакао бројне примере камуфлаже, уз ону инжењеријски познату изреку „прикрити стварно, приказати лажно“. Тако је и било. Уз помоћ камуфлаже су многе НАТО бомбе погрешно пале ван циља.

Генерал Лазаревић је истакао да је од 500 тенкова Војске Југославије на Космету, свега 13 је избачено из строја, иако су неке обавештајне службе западних земаља, нарочито Америке и Енглеске, тврдиле како је више од половине оклопних возила уништено. Камуфлажа је, очигледно, успела.

Присутни грађани на трибини су се разишли веома задовољни излагањима генерала Лазаревића и пуковника Гергара и Петровића.

Генерал Владимир Лазаревић
и новинар Бобан Николић

Стево Панакијевски

Дан друге бригаде Копнене војске

ЈОШ ЈЕДНА УСПЕШНА ГОДИНА

Дан 2. бригаде обележен је 12. јула у касарни Рибница, где је смештена и Команда бригаде са делом јединица. Међу гостима су били заменик команданта Копнене војске бригадни генерал Владета Балтић, бивши команданти 2. бригаде, команданти бригада КоВ, представници Рашког и Моравичког округа, званичници традиционалних верских заједница и представници борачких организација из зоне одговорности бригаде. Делегацију УВПС из Краљева предводио је председник Гр.Орг. Рајко Марашевић.

Након пријема строја, присутне је поздравио командант бригаде бригадни генерал Жељко Кузмановић. У кратком обраћању он је подсетио присутне на најзначајније задатке и успехе бригаде у последњих година дана. У реализацији задатака из прве мисије посебно је истакао извођење тактичке вежбе на Пештеру, где је учествовало више

од 2000 војника и међународна војна такмичења у Русији и Бугарској, где су наши тимови постигли запажене резултате. Видљиво је да је обука јединица и обезбеђење високог нивоа борбене готовости постављено као најважнији задатак бригаде. У оквиру друге мисије истакнуто је ангажовање једне чете у Либану, у склопу међународних миров-

них снага. У оквиру треће мисије пружена је значајна помоћ санирању последица од поплава, највише у Краљеву и Лучанима. У оквиру те помоћи постављен је монтажни мост на локалном путу у селу Сирча надомак Краљева. Најважније од свега је недвосмислен утисак да народ Војску Србије доживљава као своју и да у најтежим ситуацијама може да рачуна на помоћ и заштиту.

Уследило је читање наредби о стимулативним мерама за најбоље појединце и посаде а потом је наступио дефиле јединица.

За пригодан културно-уметнички програм, сачињен од родољубивих песама, побринуо се професор Радосав Премовић са две даме.

На крају заједничка закуска за госте у великој сали Клуба војске. На постављеном видео биму су приказивани најважнији догађаји из живота и рада бригаде, а на кратко су директно укључени припадници бригаде из Либа-на, како би се разменили честитке поводом празника.

У вечерњим сатима, на платоу испред Дома ВС у Краљеву, одржан је концерт Уметничког ансамбла МО „Станислав Бинички“, чиме је заокружена прослава Дана бригаде.

На Петровдан, 12. јула 1805. године, Карађорђе је са 6.000 устаника, извојевао победу над Турцима у ослобођењу тадашњег Карановца, а данашњег Краљева. Тај значајан догађај из историје нашег народа је установљен као Дан 2. бригаде КоВ, када је и Дан светих апостола Петра и Павла, који су и заштитници јединице.

Јован Симић

Како привући више чланова

ПОТРЕБНА
СВЕСТРАНА АКЦИЈА

Према расположивим подацима на територији Новог Београда живи око 9000 војних пензионера и корисника војних пензија. Од тог броја њих око 5000 хиљада су чланови, а 4000 нису учлањени. У једанаест месних организација број чланова се најчешће крећу од 260 до 540, а једино у Месној организацији „Газела“ – око 1000, док у Месној организацији „Бежанијска коса“ делује 690 чланова.

Што се војних пензионера и корисника војних пензија који нису чланови УВПС тиче, таквих је од 200 до 320, у Месној организацији „Газела“ 870, а у Месној организацији „Бежанијска коса“ око 700.

Закључак је да нешто мање од 50% војних пензионера и КВП нису чланови општинске организације Нови Београд.

Посебно је неповољна старосна структура. По месним организацијама бројке се крећу, узимајући у обзир само оне војне пензионере који нису чланови и старости су од 40-78 година живота, у просеку од 100 до 180, а две месне организације само 60 и 70 војних пензионера. Изузетак је Месна организација „Газела“ са око 260 и „Бежанијска коса“ са чак 610 војних пензионера и КВП. Управо из те две месне организације требало би очекивати прилив највећег броја нових чланова. Велики број војних пензионера је старости од 80 година, па се поставља се питање како их, уз релативно млађе, привући да се учлане, како би организација постала снажнија.

Без ширег елаборисања нуди се неколико метода, односно начина за озбиљно, темељито и организовано покретање акције по месним организацијама.

У акцију би требало укључити на само чланове Главног, Општинског, односно Месног одбора, већ и остале чланове. Било би корисно и упутно да председници других удружења (удружења ветерана ВОС, подморничара, бескућника и других) као

и Клуб генерала и адмирала, на својим седницама, размотре, планирају и спроведу акцију учлањења њихових чланова у УВПС.

Начини учлањења могу бити: (1) путем контаката и разговора са комшијама, познаницима и пријатељима у разним приликама – на пијаца, у здравственим установама, годишњицама, прославама, јубилејима и слично; (2) Телефонским путем (сви председници месних организација добили су спискове са адресама и телефонским бројевима војних пензионера и КВП, који нису чланови; (3) Такозваним „ВДВ“ начином, то јест од врата до врата и разговором са војним пензионерима; (4) Убацивањем пригодног обавештења – позива (флајера) у поштанске сандучиће или постављањем обавештења на огласне табле по улазима. Нисмо у довољној мери искористили средства јавног информисања (лист *Политика*, *Вечерње новости*, *Војни ветеран*...) као и кулпну дугогодишњу војну емисију РТС „Дозволите“, која се емитује сваке суботе на другом програму у 12,00 часова.

Надлежни органи удружења, Министарства одбране и града требало би да општинској организацији обезбеде једну до две одговарајуће просторије које би ставили на располагање, односно на трајно коришћење војним пензионерима и КВП. У њима би наши пензионери, па чак и цивили, имали прилику да се кроз свакодневну комуникацију, међусобно друже, боље упознају, изнесу своје проблеме, размене мишљења и на крају крајева подсети се и овоцирају успомене на давна младалачка времена. Уз додатно опремање просторија за играње шаха, карата, домина, и других сдржаја, уз услуге интерног бифеа, гледања ТВ и могућности да поједине месне организације које немају одговарајуће просторије могу одржавати своје седнице, створили би се идеални услови да се у удружење учлане већи број војних пензионера. Тиме би УВПС у целини добило на масовности, чвршћем јединству и подигло свој ауторитет и углед и у квалитативном смислу.

Чланови удружења с правом и већим оптимизмом очекују да се многа питања и проблеме који оптерећују војне пензионере брже, ефикасније и издашније решевају на добробит свих војних пензионера и КВП.

Милан Калчић

Припреме за
обележавање
Дана УВПСУТВРЂЕН
ПРЕДЛОГ О
ПРИЗНАЊИМА

Градски одбор УВПС Ниш одржао је редовну седницу, на којој су разматрана најактуелнија питања везана за рад и активност Градске организације. Главна тема седнице је била достављање предлога за доделу признања из надлежности Главног одбора, а поводом Дана Градске организације.

Извештај о раду између две седнице поднео је председник ГрОд, указавши на најважније активности у претходном периоду. Чланови Градског одбора су упознати и са одлукама и закључцима са седнице Главног одбора одржане 25. јуна. Посебно је истакнуто да је захтев нишке организације за формирање кућне неге у граду на Нишави прослеђен Министарству одбране.

Излети су постали веома популарни јер се за ту активност јавља велики број заинтересованих, тако да је аутобус увек пун.

На седници је разматрано и обележавање Дана Градске организације (30. октобар), а и о активности које тим поводом треба предузети.

Мр М. Пантелић

Видовданске манифестације

ПОШТА ЈУНАЦИМА
КОСОВСКОГ БОЈА

Поводом Дана града – Видовдана и обележавања 630. годишњице Боја на Косову, изасланик председника Републике Србије, директор Безбедносно-информативне агенције Братислав Гашић, предводио је церемонију одавања државних и војних почasti и полагања венаца на споменик Косовским јунацима. Гашић је положио венце уз интонирање државне химне и у присуству великог броја Крушевљана. Он је изјавио да Косовска битка представља симбол борбе за слободу, против окупације и против оних који желе да српском народу отму оно што му припада.

У цркви Лазарици свету архијерејску литургију је служио Епископ крушевачки господин Давид, са свештенством Епархије крушевачке, уз присуство бројних верника.

Након службе кренула је литија до споменика Косовским јунацима, где је одржан помен, такође уз чинодејствовање крушевачких свештеника и пратњу црквеног хора „Свети кнез Лазар“.

Централни догађај представљало је промовисање тематског парка – „Парк Србија“, који се налази на Багдали, са постављеним

10 минијатура црква и манастира. Простор је освештао владика крушевачки господин Давид, након чега је одржао и пријатну беседу, а припремљен је и уметнички програм. Минијатура Жиче, Милешева, Раванице, Трноше, Студенице, Грачанице, Лазарице, Крушедола, Пећке патријаршије и храма Светог Саве, кресе простор на површини од 3.000 квадратних метара. Поред познатих српских светиња, у парку су обележени и градови, а и пет великих река, у чијој се близини налазе. Аутор пројекта и модела српских манастира је др Борис Стајковац.

Градоначелник Јасмина Палуровић, у присуству директора БИА Братислава Гашића и представника највишег руководства

Венац Републике Србије положили су Братислав Гашић, директор БИА и генерали ВС Јелесије Радивојевић и Миомир Тодоровић

града Крушевца, као и бројних грађана, званично је промовисала Трг глумаца. Пре три године, на Тргу младих у Крушевцу, отворена је стална изложба фотографија под називом „Прозори сећања“. На девет „прозора“ на згради Крушевачког позоришта, постављене су фотографије великог формата познатих крушевачких глумаца и управника позоришта. Тај трг и званично је Трг глумаца. Постављене су бисте седам најистакнутијих крушевачких глумаца, чији се портрети већ налазе на овом месту.

Крушевљани на излету

УГОЂАЈ СЕБИ

Градски одбор УВПС Крушевац организовао је за своје чланове једнодневни излет. План путовања је гласио: Музеј Копнене војске, Ђеле-кула и манастир Свети Роман.

У згради Команде Копнене војске посетиоце је дочекао потпуковник Слађан Христов. Музеј чине 29 наслова и целина, у оквиру којих је поменуто 16.168 имена страдалих од српско-турских ратова до агресије НАТО-а и погинулих у Копненој зони безбедности.

Према речима генерал-потпуковника Милосава Симоновића, комплетан простор на четири спрата уредили су, експонате прикупили и поставили официри, подофицири, цивилна лица и војници Команде КОВ, у ванрадно време, добровољно и без икакве надокнаде. Основна мотивација је била жеља да се не забораве имена и ликови хероја погинулих за своју Отаџбину.

У музеју је јединствено и професионално саткана целокупна историја српског народа, импресивно, очаравајуће, урађено је оно на шта се чекало деценијама: целокупна српска историја на једном месту. Поставка делује врло импозантно, поносно, све је урађено у родољубивом духу. За богатство садржаја најзаслужнији су командант КОВ-а генерал-потпуковник Милосав Симоновић и његови сарадници.

Друга радна тачка била је посета Ђеле-кули. Кустос Народног музеја Ниш је у кратким цртама описала историјат, закључивши да је Ђеле кула једин-

ствен споменик на свету, али и најтужнији споменик.

После Чегарске битке, Турци су желели да се на најсвирепљи начин освете српском роду. На периферији Ниша, на путу који води ка Цариграду, одлучили су да подигну кулу од глава изгинулих српских војника. Турски заповедник Ниша од 1089-1812, Хуршид паша, наредио је Србима ћурчијама да одеру главе и коже испуне памуком. За то им је плаћао по 25 гроша. Коже испуњене памуком послате су султану у Цариград, у знак победе. Од лобања је подигнута Ђеле-кула, што на турском језику значи кула од људских лобања. Ђеле-кула је четвороугаоног облика, висине око четири

метра. Главе су биле окренуте напоље, а утврђене кречом и песком. Укупно је уграђено 952 лобања, у 14 редова са сваке стране.

Уследила је посета Нишкој тврђави, где су излетници имали два сата времена за индивидуално разгледање, освежење уз неко пиће и краћи одмор.

Следећа радна тачка била је посета манастиру Свети Роман. Манастир се налази у близини Алексинца, а његови почеци и корени налазе се у далекој средњовековној прошлости. По причи многих свештених лица, ово здање датира с почетка 9. века, што значи да је старије од Хиландара и од Жиче, Сопоћана, Грачанице и многих других.

Манастир је првобитно био изграђен од камена, али је слично многим нашим светињама био рушен, паљен и пљачкан. Како би спречили бахато понашање разбојника који су улазили у цркву на коњима, тада је одличено да први улаз буде веома низак, што је и главна карактеристика овог здања.

Заједнички ручак организовао је у ресторану „Марин“, где су излетници имали прилику да се опусте уз добру храну и пиће, да сумирају утиске и да створе план за неки наредни излет. Као и увек до сада, водич је био Зоран Миловановић, задужен за штимунг и веселу атмосферу.

Дружина се вратила у Крушевац са пуно несвакидашњих утисака, са жељом за нова дружења и још интересантнијих путовања. **Мр А. Симоновски**

Сустрет Ваљеваца и Бањалучана

ДРУЖЕЊЕ И РАЗМЕНА ИСКУСТАВА

У Ваљевоу је 26. и 27. јула боравила група пензионера из УВП Републике Српске, са председником Радом Вуковићем на челу. Домаћини су у вечерњим сатима организовали дружење уз музику. При уласку у салу за вечеру, госте је хлебом и солју дочекала пензионерка у традиционалној народној ношњи. Војне пензионере из Републике Српске поздравио је председник ГрОд УВП Ваљева Миро Радић. Раде Вуковић је захвалио на гостопримству и Миру Радићу уручио захвалницу за добродошлицу и даље јачање и развој сарадње. Председник ГрОд УВП Ваљева узвратио је књигом са посветом „Србија између истока и запада“ и пожелио успешну сарадњу између удружења из Ваљева и Бањалуке, односно Републике Српске.

Дружењу су присуствовали и чланови других удружења пензионера и инвалида рада из Ваљева, са којима ГрОд УВП Ваљева успешно сарађује. Другог дана после Ваљевоу гости су обишли споменик народном хероју Стевану Филиповићу, на брду Видрак који доминира градом и манастир Лелић, задужбину породице Владике Николаја Велимировића и музеј, где се чува ђивот са моштима Св. Николаја.

Гости су потом наставили пут за Бранковину, Шабац и даље за Бањалуку. Било је то садржајно дружење, уз размену искустава.

Бањалучани испред споменика Стевану Филиповићу

Видовдански сусрети породица палих бораца и припадника МО и ВС

У ПОСЕТИ НИШУ

Традиционални, седамнаести Видовдански сусрети породица палих бораца у ратовима од 1990. до 1999. године са припадницима Министарства одбране и Војске Србије овога пута одржани су у Нишу. Педесетак мајки, супруга, очева и унука из свих крајева Србије ове године походили су Ниш.

Прво место сусрета био је манастир Свети Јован у близини Горњег Матејевца, где је за пале борце одржан молебан.

У Команди Копнене војске учеснике сусрета примио је генерал-потпуковник Милосав Симовић, који је госте провео кроз збирку докумената и артефактова који дочаравају историјат Копнене војске и града Ниша кроз векове. У Спомен-соби венац на обележје погинулима у свим ратовима положили су председник Удружења породица палих бораца у ратовима од 1990. до 1999. године Добрила Копривица, мајор Саша Јанковић из Генералштаба Војске Србије и Биљана Шљиванчанин из Управе за традицију, стандард и ветеране Министарства одбране.

Чланови породица бораца су у Спомен-соби могли, на зидовима утиснутим у златотиску, да пронађу имена, презимена и основне податке о својим ближњима који су положили животе на олтар отаџбине. Од свештеника, оца Ђорђа, могли су да чују како се њихова имена спомињу на литургијама током године.

У надахнутом представљању изузетног дела официра, подофицира, војника по уговору и цивилних лица на служби у Војсци Србије, које данас представља својеврсни музеј, командант КоВ-а Милосав Симовић испричао је и неколико занимљивих анегдота о томе како је настајала збирка у којој је уложено много рада, непреспаваних ноћи, али и љубави.

Захвалност за дружење и гостопримство Удружење породица палих бораца у ратовима од 1990. до 1999. године исказало је до-

Дочек специјалаца на београдском аеродрому

Успешно завршен пројекат „Успон за пале борце“

САМО ЈЕ НЕБО ИЗНАД ЊИХ

Чланови Удружења „Пријатељи 72. специјалне бригаде“ вратили су се недавно из иностранства после завршене експедиције освајања планиског врха Елбрус. Пројекат симболично назван „Успон за пале борце“ део је активности у оквиру обележавања 20-годишњице одбране од агресије НАТО-а на Савезну Републику Југославију и трајао је 10 дана.

Према речима пензионисаног пуковника и вође експедиције Миодрага Капора, идеја о експедицији настала је с циљем да се „не забораве сва страдања и уништавања током 1999. године“.

„Војник може да умре само када га забораве. Због тога је и осмишљена ова експедиција, јер Србија је вечна док су јој деца верна, истакао је Капор.“

Потпуковник Владан Вукадиновић из Управе за традицију, стандард и ветеране дочекао је чланове експедиције, поздравио их је и честитао им на успешно завршеном пројекту.

Један од чланова експедиције капетан Никола Јовић из Специјалне бригаде рекао је да су припреме биле интензивне, да су временски услови током експедиције били веома тешки, али да је мисија испуњена уз мото – за хероје до неба и назад.

Врх Елбрус освојило је 10 припадника Удружења и Специјалне бригаде. Након тога, они су положили заставе и развили пано с натписом „Само је небо изнад нас“, на којем су фотографије погинулих припадника некадашње 72. специјалне бригаде.

Учесници сусрета испред манастира Свети Јован

делом монографије „Записано у камену“ са посветом Команди КОВ-а, коју је генералу Милосаву Симовићу уручила Добрила Копривица.

На Споменик палим борцима и жртвама ратова вођених од 1990. до 1999. године у прочељу Нишке тврђаве венац су положили унуци бораца који су своје животе уградили у слободу Србије Михајло Живковић, ученик другог разреда основне школе и Јован Кнежевић (име добио по деди), ученик седмог разреда основне школе.

Разговор са генерал-пуковником у пензији Андријом Рашетом

НАЦИОНАЛИЗАМ И СЕПАРАТИЗАМ РАЗБИЛИ ЈУГОСЛАВИЈУ

Нажалост од двадесетак старешина српске националности оптужених за наводне ратне злочине у Хрватској, сада је тај број нарастао на 1550. Ево докле смо догuralи: довољно је да двојица Хрвата кажу да сте запалили њихову кућу, па да будете процесуирани.

Током службовања у ЈНА и ВЈ генерал-пуковник Андрија Рашета с успехом је обављао многе дужности, од командира вода, чете, преко команданта батаљона, начелника штаба и команданта бригаде, команданта дивизије, помоћника команданта за позадину 9. армије, начелника штаба у Команди 5. армије и 5. војне области и заменика начелника Генералштаба. Дете партизана, који је као командир чете погинуо 1942. године, Рашета је, ценећи слободу и потребу мирног развоја земље, чинио све да високо професионално обавља поверене му дужности. Радио је у готово свим републикама СФРЈ, једно време провео на Косову и Метохији, био у мировној мисији на Синају, али је највише времена живота провео у Словенији и Хрватској. Отуда је и његово познавање прилика на западу Југославије, нарочито у годинама када је интензивно разбијана заједничка држава.

Замолили смо генерала Рашету за разговор везан за догађаје у Југославији из деведесетих година минувлог века, имајући на уму да то чинимо са дистанце од готово тридесет година.

Господине Генерале, да ли сте деведесетих година очекивали разбијање СФРЈ и ЈНА?

Очекивало се да ће се нарасле противуречности друкчије разрешити, а онда је испало сасвим треће решење. Насилно је разбијена СФРЈ, а могло је и мирним путем. Док је друг Тито био жив, изгледало је да ће то потрајати ко зна колико. Савез комуниста је нарастао на два милиона чланова и уместо да буде најчвршћа организација, она је почела да се круни. Свако републичко руководство имало је своју политику. Свака република у пракси је била засебна држава. Сем две-три заједничке функције, попут буџета и спољне политике, остале области биле су у надлежности република Нисмо довољно сагледавали шта ће бити, јер је држава била нестабилна. Од стварања друге Југославије која је рођена у крви, до свих недаћа које су нас снашле, све је изгледало наоко стабилно, а у ствари било је много проблема. Сматрали смо и надали се да ће добро потрајати. Нажалост, победио је сепаратизам, победили су републике, победио је национализам. Председништво које је замишљено као јединствено руководство после Тита, било је само административно тело. Људи који су били у републикама, практично су имали глас. Они су слали своје представнике да буду чланови Председништва СФРЈ тако што ће бити само њихова трансмисија, то јест да Председништву у име републике испостављају захтеве.

Стварана је Територијална одбрана (ТО), уместо да у пуном обиму заживи концепција општенодрожне одбране. У Словенији је ТО била под влашћу републике, она није била део оружаних снага. Словенци нису били за заједничке снаге одбране. Народна заштита, створена управо у Словенији, била је предвиђена да се ангажује као нека врста цивилне заштите. Прерасла је у паравојску. У Хрватској је било го-

тово исто. Практично, Југославија је била само пролазна етапа за јачање неких република. Међутим, било је питање само времена одвајања и њихове самосталности.

Како оцењујете откуд толико мржње хрватског руководства и дела интелигенције према заједничкој држави и армији?

Елита, да би сачувала власт и привилегије, мора да се хомогенизује. Требало је усагласити мишљења, другачије ставове. Јачао је сепаратизам. Није се догађао само у Хрватској. Другачије се испољавао у Словенији и у Црној Гори. До јуче су, на пример, Црногорци и Срби били један народ. Показало се да руководство у Црној Гори ништа није било боље од оног у Хрватској или Словенији. У Хрватској држави „становала” је НДХ. Дошли су сасвим други односи.

Од маспока 1971. године, у руководству те републике су Мика Трипало и Савка Дапчевић Кучар били за сепаратну Хрватску. Они који су били за јединствену Југославију, уклоњени су, било да су Срби, било да су Хрвати. На власт су дошли они код којих је најизраженији био национализам. А то је емиграција која је гајена и стасавала ван граница Југославије. Најјача је била екстремна хрватска емиграција. Деведесетих година дошао је и вишестраначки систем, границе су отворене. Они који су побегли после рата, вратили су се. На разбијању Југославије радило се у миру, нарочито почев од 1972. када је убачена терористичка група на Радушу. То је налик на наставак крижара којих је био после рата у Славонији. Носиоци те политике били су руководиоци.

Сећам се сусрета који се збио 1970 године. Савка Дапчевић Кучар је гостовала

Генерал Андрија Рашета

на Косову и Метохији. Одржала је предавање која је лично на отворени националистички иступ. Тај говор је био увод у маспок. Пошаст звана национализам захватила је не само становништво у Хрватској, већ и део припадника ЈНА. Бобетко је био начелник штаба 5. армије и један од чланова маспока. Демобилисан је као такав. Када се то зна, онда је нормално да су руководства Словеније и Хрватске била најекстремнија у разбијању Југославије. Политика коју је заговарало српско руководство са Слободаном Милошевићем на челу, мени се у свему није свидела, посебно када је реч о иступању на Газиместану. Цело председништво СФРЈ је било присутно, а главну реч је имао Слободан Милошевић, као републички руководиоца и то партијски. Знате какав је био однос руководства ССРП Србије и Словеније. Све је то сметало стабилности у Југославији,

ЈНА је ратовала у Хрватској за очување Југославије и спречавала међунационалне сукобе

посебно од завођења војне управе на Космету 1944. и 1945. године, па се онда догодила побуна албанског становништва, па Резолуција ИБ, па ситуација око Трста, цесна афера... Све је то утицало на збивања у Југославији. Значајно деловање на будуће догађаје имало је и усвајање Устава из 1974. године, када су неке надлежности савезне државе пренете на републике, па и покрајине.

Да ли је Туђман у свему био попустљив и толерантан, како се понашало хрватско руководство?

Знате шта од њега нисмо могли да захтевамо – толеранцију. Док је био активан припадник Оружаних снага СФРЈ, испољавао се на националистичкој страни и због тога је и пензионисан. Он је радио са имиграцијом. Носилац је био Бољковац који је био министар унутрашњих послова. Замислите, а тај исти Бољковац носиоца је „Партизанске споменице 1941.“ Када се Хрватска осамосталила био је први министар унутрашњих послова.

Део бораца НОР-а заговарао је опцију да Хрватска изађе из Југославије. Наједаред су окренули лист наопако. Имао је Туђман у њима прве сараднике. Затривали су младу генерацију. После говора и обећања датих у Београду, и Туђман и Месић су по доласку у Загреб другачије говорили и испољавали се. Туђман је, на пример, говорио да не може да замисли да му је супруга друге националности сем хрватске. Све је то било на линији сепаратизма, уз помоћ Запада. Капитализам, то јест Запад, није се могао помирити са чињеницом да нестаје колонијализам, да буја национализам и да настају националне државе. Разбили су многе државе, све за очување колонијализма, али у другом облику. Запад нам је наметнуо санкције.

Како тумачите однос хрватског и војног врха према СФРЈ и ЈНА? До јуче једна држава, једна армија, а онда ЈНА окупаторска, а СФРЈ извршила агресију на Хрватску.

Са њихове тачке гледишта то је нормално. Сматрали су да Хрватска треба да бу-

де држава. Због тога нису хтели да стварају јединствену оружану силу Југославије. Радили су на разбијању ЈНА. Било је затезања око савезног буџета. А Словенци су захтевали да њихови регрути служе војни рок само на територији њихове републике. Стварана је ТО као истурена рука ОС република. Све је то наглашавало и водило ка разбијању Југославије.

Основне полуге за очување Југославије били су Тито, као врховни командант ОС, ЈНА као заједничка оружана сила и Савез комуниста Југославије. Они који су радили на разбијању Југославије требало је да разбију та три стуба. Неке околности су им ишле на руку. Најпре је Тито преминуо. ЈНА је под дејством унутрашњег фактора почела да се распада. Све је већи проценат младића служио војни рок на територији републике. Када се Словенија отцепила и када је донета одлука да сви Словенци могу да напусте редове ЈНА, 13 војника словеначке националности је остало да до краја служи војни рок у 5. војној области. Без обзира што су добили зелено светло да могу да иду кући, хтели су да одслуже војни рок у ЈНА. Ми смо им то и омогућили, Мешовити бракови на свој начин разбијали су ЈНА. Сви који су били не-словенци и нехрвати оженили су се тамо где су службовали. Дакле у Словенији се оженили Словенкама.

Ми смо у 5. војној области разговарали са сваким Словенцем понаособ. Задатак смо добили ја, као заменик команданта 5. војне области, и помоћник команданта за политичко-правне послове. Требало је да обавимо разговор са сваким Словенцем. Било је различитих понашања. Дође, на пример, Словенац водник, муслиман (отац му из БиХ), па каже: „Ја сам Словенац. Моја мајка је из Словеније, планирам да живим у Словенији. Немам ништа са Републиком БиХ“. Када смо њега и све друге питали какав имају однос према одбрани Југославије, одговарали су да су одређени за одбрану земље. А како би дошло до нереда на територији Словеније, како би се понели, било је наше друго питање. Део њих је говорио да би напустио редове ЈНА, а део је хтео да остане у строју зајед-

ничке војске (ЈНА).

У сваком делу наше земље младићи који су требали да служе војни рок, понашали су се на различит начин. Када Словенци дођу на оцену способности у Војну болницу Љубљана и надлежна лекарска комисија их прогласи да због нечега нису способни за служење војске, они се веселе што неће ићи у војску. Насупрот њима, у Србији се младићи веселе када им се каже да су способни за војску.

Када је реч о официрском позиву Словенци су се најчешће одређивали за пилотско занимање или су се одучивали за Ратну морнарицу. Знали су да је статус официра бољи у РВ и ПВО и РМ. Као пилоти, после неколико година службе, могли су лако да пређу у цивилно ваздухопловство. То исто могли су да учине и морнарички официри. Преласком у цивилну службу, добијали су далеко веће плате.

У артиљеријском пуку 14. дивизије у Рибници командир једне батерије био је Словенац, друге - Србин. Када је дошло повлачења ЈНА из Словеније, официр Србин је тражио демобилизацију и остао у Словенији. Други командир, Словенац, могао је да се одмах демобилише, али је рекао да ће јединицу да пребаци у нови гарнизон - Брчко и да је тамо преда. Тако је и урадио. Потом се демобилисан вратио у Словенију.

У неким републикама као да се радило на раслојавању становништва. Тако су у Србији изједначили четнике и партизане. Говори се да су два покрета била антифашистичка. Ја бих рекао да је четнички покрет био антифашистички, можда до краја септембра 1941. године. Дража Михајловић је остварио споразум са партизанима. На почетку рата цела четничка јединица са поп Владом Зечевићем прешла је у партизане. Поп Владо је носио на капи и крст и звезду петокраку. Оно што је Дража обећао на почетку рата, није испунио. Понашао се према двоструким аршинима. Када су четници заробили 200 партизана предати су Немцима у размену за муницију и храну. Све у свему, четници су били партизанима непријатељи.

Нажалост од двадесетак старешина српске националности оптужених за наводне ратне злочине у Хрватској, сада је тај број нарастао на 1550. Ево докле смо догuralи: довољно је да двојица Хрвата кажу да сте запалили њихову кућу, па да budete процесуирани. Замислите како су оптужили генерала Војске Републике Српске да је испалио гранату са Озрена, од које је у Тузли страдао велики број људи. Иностранци експерти су доказали да је експлозив у Тузли био подметнут. Присетимо се пијаче Меркале и масакра који су над својим народом учинили Бошњаци, а оптужили су Србе. Поново је покренуто питање у вези са наводним геноцидом геноцида у Сребреници...

Шта је то чега ћете се сећати целог живота?

То је разбијање Југославије и замерка тадашњем државном и партијском руководству.

Комунисти су између два светска рата, мучени, али нису одустали од јединствене идеје. Деведесетих година су дозволили да се разбије земља.

Ј. Р. – 3. П.

Битка на Паштрику

НЕМА НАЗАД, ИЗА ЈЕ СРБИЈА

Ако су Кошаре биле Вијетнам у малом, операција „Стрела 2“ или Битка за Паштрик, била је Вијетнам у великом. Зашто? Зато што се НАТО одлучио да коначно реализацијом те друге етапе операције изврши задатак који није успео у претходном периоду. Циљ западног војног савеза је био да уништи главне ефективе ВЈ, посебно јединица 3. армије, односно Приштинског корпуса. Заправо, требало је убити 25.000 војника корпуса, покорити, понизити и окупирати Србију, изјавио је генерал-пуковник Владимир Лазаревић.

Тепих-бомбе на Паштрику

Током агресије НАТО-а најжешћа битка одвијала се на планини Паштрик од 26. маја до 10. јуна 1999. године. Непријатељ је после неуспелих покушаја да преко караула „Кошаре“ учини дубљи продор у дубину Косова и Метохије, предузео операцију на Дримско-косовском оперативном правцу, са тежиштем на тактичком правцу: село Погај – караула Горожуп – село Ђонај. Планирали су да преко планине Паштрик снаге тзв Ослободилачке војске Косова и регуларне војске Републике Албаније уђу на територију Метохије, пресеку комуникацију Ђаковица – Призрен и слома отпор Војске Југославије у првом појасу одбране. Агресор није успео јер су насупрот били браниоци који су јуначком, а одсудном одбраном осујетили планове непријатеља.

Све је било спремно за одбрану. Поједини правци били су затворени минским пољима. Понегде је запречавање обављено до дубине од око пет километара. Ко год да наиђе имао би проблема. Бројно стање 549. моторизоване бригаде у миру било је око 1.800 до 2.400 људи. Када су 1998. године отпочела борбена дејства бројно стање се повећало до 3.000, па и до 4.000 људи...

Пише
Звонимир ПЕШИЋ

Напад отпочео око пет сати изјутра

–Хеликоптери типа „Апач“ а који су дејствовали дуж граничне линије, врло мало су прелазили границу, негде до 500 метара. Током априла 1999. употребљавани су за гађање наших караула. Имали смо лаке преносне ракетне системе за противваздушну одбрану типа „стрела“ и „шило“. Макар један хеликоптер смо оборили 1. априла у рејону караула „Стојановић“. Тада је НАТО забранио употребу тих хеликоптера, казује генерал-мајор у пензији Божидар Делић, командант 549. моторизоване бригаде и наставља:

–Тог 26. маја прво је почео демонстративни напад на правцу нашег другог моторизованог батаљона који је „затварао“ критично велики рејон – око 30 км државне границе, од караула „Митар Војиновић“, па закључно са краулом „Ликен“ (укупно шест караула), у надлежности 53. граничног батаљона. У току ноћи су се чули тенковски мотори непријатеља, клапарале су

гусенице... Око пет изјутра кренуо је напад преко горожупског тактичког правца, почела је да дејствује њихова артиљерија, а отварања је и минобаљачка ватра. Од четири албанска тенка, који су се појавили, три смо уништили, тако да се после тога тенковска јединица повукла. Са оне стране границе (од Кукса до Круме) налазило се 30.000 до 35.000 људи, шиптарско-теросистичких снага, јединица 2. дивизије регуларне албанске војске (мобилисали 12.000 људи) и оперативна група „Ја-стреб“ која је дошла из Немачке, а у свом саставу је имала хеликоптере типа „апач“ и радаре за рано откривање артиљеријских положаја и других циљева, напомиње Делић

У време одласка колоне Шиптара преко превоја Врбница, а према проценама их је било око 700.000, извиђачи из 549. бригаде учили су, на два до три километра од границе, да официри албанске војске, заустављају колоне, изводе мушкарце и одводе их према шаторима поред језера. Јасно је било да ће их обучити и од њих формирати јединице.

–Када је отпочео напад, пратили смо све покрете и дејства. Имали смо тамо око

Командант 549. моторизоване бригаде генерал Божидар Делић

Генерал Стојан Коњиковац

стотину војника граничара а остало су били добровољци и једна борбена група из 549 бригаде. Нисмо нигде дозволили да граничари буду сами. Имали смо свега 400 људи на тих шест километара границе. Могли смо, према утврђеним плановима, да вршимо подршку артиљеријом и минобацачима са 14 локација и да једновремено дејствујемо. Створени су предуслови да све лети тамо где је намењено. Имали смо и две батерије вишецевних бацача ракета „огањ“, топове 122 и 155 мм, минобацаче 120 мм... Све што смо имали ми, имали су и они. Непријатељ је такође распо-

лагао ракетама, топовима и минобацачима. то дејство је било концентрисано на том правцу. а употребљени су и тенкови.

Наступала четири стрељачка строја

Терористи иду у стрељачким стројевима. Четири строја, један иза другог, у размаку од по око 200 метара. У четвртм стрељачком строју били су војници у црним униформама, како смо оценили, припадници њихове војне полиције и специјалних јединица. Ако неко застане испред њих, ударили би по њима. Кретали су се у

Они су бранили границу на Паштрику

стојећем ставу, изгледало је без страха. Стално се чуло са њихове стране: „Алаху егбер“. Све је ишло дисциплиновано, док се нису докопали жбуња из шумарка, где је поредак олабавио.

У првој фази одбране имали смо можда 200 људи на првој борбеној линији, на међусобно удаљеним отпорним тачкама са става 20 до 30 људи. На Планаји се, на одмарању, налазило око 200 људи. Чим је почело дејство они су потрчали да ојачају прву линију. Касније смо ојачали одбрану, па је тај правац непосредно бранило око хиљаду људи. Артиљерија је дејствовала и прилично помогла. Знали смо да тим снагама не можемо да их зауставимо јер их је било на хиљаде. Заправо, у том првом ешелону било је око пет, шест хиљада непријатељских војника. Могли су да уводе свеже снаге. Биле је тамо у позадини и око пет хиљада за борбу спремних Американаца. На аеродрому Кукс се налазило 24 хеликоптера типа „апах“. У књизи Веслија Кларка стоји да су дневно откривали до 150 циљева у нашем одбрамбеном поретку. Све наше што је дејствовало, они би откривали. Информације су о томе преносили авиону типа „авакс“, а ови – борбеним групама авиона који су непрекидно кружили изнад нас. Нисмо могли да их гађамо јер су летели на висини изнад домаћаја наше противваздушне одбране.

Авиони А10 нису одлазили много у дубину. Ако су летели из Македоније, долазили су до Врања. Код нас су долазили до дреничке греде, у ствари на правцу Призререн - Ђаковица и мање тамо према Пећи.

Како су дејствовали наши „огњеви“

Наши вишецевни бацачи ракета „огањ“ нису били на положајима. Имали су скривену локацију у граду. Путем стационарног Телефонског позива они би добили циљ, а све ватра на циљеве су већ биле припремљене. Добију, рецимо, наређење да на један циљ изађе један или два лансера, избаци 20 ракета, а на други 12. На путу су имали обележена места где стају. Највећом брзином заузму елементе, испале своје ракете и највећом брзином се враћају. Никада није прошло више од пет минута од њиховог дејства, а да авиони А10 нису били изнад и кружили тражећи циљ, али нису ништа нашли. Артиљерија је дејствовала увек са ивица шума и после би се повукла. Али смо зато имали на 14 локација са којих је могло да се дејствује, да нам никада пешадија није била без подршке, наглашава Делић.

У критичном тренутку, посредством средстава везе, један од командира, водник Велибор Бошевски, затражио је од претпостављеног да се, услед велике изложености ватри и неповољног распореда снага, заједно са војницима, повуче на резервни положај. Ненадано у везу се укључио пуковник Делић, који му је рекао: „Бошевски, нема назад, само напред. Иза тебе је Србија, назад немаш где, мораш задржати тај положај, а добићеш сву ватрену подршку и попуну људством и муницијом“.

На правцу горожупних бачила Шиптари су успели да уђу око један километар, јер су били велики међупростори између отпорних тачака. На правцу према селу Бинај – неких 500 м и према караули „Горожуп“, још око 500 метара. Тог 26. маја поподне ми смо напустили караулу, али је то трајало само пола сата. Мада је командант 549. бригаде известио Приштински корпус да је караула заузета, а у ствари била је то само рушевина (благовремено извучена муниција и све што је било неопходно), граничари и добровољци су је самоиницијативно повратили.

Погубно дејство стратегијске авијације

После неколико дана, линија коју су држали наши браниоци, била је поравната, јер су уништени делови укљивених снага непријатеља. Та линија, и поред бесомучних бомбардовања тзв. тепих бомбама, остала је све до краја рата.

– Остало нам је само да од терориста „очистимо“ гребен Паштрика и сам врх на 1.996 м надморске висине. Земљиште је било повољније са наше стране. Са њихове се терен вертикално спушта и до врха могу доћи само једном спазом. Није нам био проблем да одатле избацимо Шиптаре и да тиме завршимо причу. Знали смо, ако то учинимо, НАТО ће нас на врху и гребену бомбардовати авијацијом. Овако су

Шиптари држали те положаје, а наша прва јединица је имала положаје на само 200 метара од њих. Шиптари су више пута покушавали да потисну наше снаге, али нису успели. Имали смо на располагању читав арсенал наоружања, од далекометне снајперске пушке „црна стрела“, пушкомитраљеза до минобацача 60 мм. Када би Шиптари кренули, поклапали смо их ватром. Црнео се врх и гребен Паштрика од њихових тела. Рањени су јаукали на сав глас. Када је отоплило, морали смо чак и положај мало да померимо, јер се неколико дана од смрада лешева који се распадају није могло дисати, рекао је Делић.

Пошто употреба тактичке авијације НАТО-а није дала резултате, од 31. маја до 10. јуна употребљавана је стратегијска авијација „оличена“ у авионима Б-52 и Б-1. Та врста авијације дејствовала је чак 24 пута, сејући тзв. тепих бомбе, којима, осим 549. бригаде, није нападнута ниједна наша јединица. Припадници те бригаде уништили су неколико хиљада касетних бомби које је из ваздушног простора посејао НАТО, зашта је потрошено више од 40 тона експлозива.

Тепих бомбардовање је било готово неиздрживо. НАТО је четири пута погодио зону распореда јединице. Људи су били контузовани, експлозије су их подизале у вис, одакле су падали на стене или камење. Прво крену напади пешадије, а кад наши зауставе пешадију, долазе авиони траже циљеве, како би направили брешу, да пешадија прође...

Авијација НАТО-а 31. маја погодила је

наше истурено командно место у Шех Махали, заселак села Планије.

– У тренутку када смо, после стабилизације стања на линији фронта, сишли са поткровља и узели нешто да попијемо, авио-бомба је експлодирала у близини куће. Простор се сасуо, а ми смо попадали по поду. Зграбили смо средства везе, наоружање и претрчали у другу двоспратну кућу, која има три армирано-бетонске плоче, у подрум који смо раније одредили као место где треба доћи и сачувати се од дејства авијације. Зашто баш тај подрум? Зграда је била усечена у брдо и фактички са три стране заштићена земљом. Само је предња страна, где улазило у зграду и у подрум, била отворена. Нас 36 војника и старешина било је у подруму. Напољу је остало само неколико војника који су били у заклонима, раније припремљеним за обезбеђење командног места, сећа се тог догађаја Стојан Коњиковац, тада потпуковник, а данас бригадни генерал у пензији.

Трачак светлости у затрпаном подруму

Дејство по објектима у Шех Махали трајало је неколико сати.

– После савијачне експлозије, наступио је мрак. Погођена је зграда у којој смо се налазили. Загушљивост је била скоро неиздржљива, од прашине се није могло дисати, а из рушевина су се чули јауци. Био је то мали подрум. Сви који су се налазили у делу зграде који је погођен авио-бомбом, погинули су – њих десеторо. Ми који

Повлачење наших јединица са простора Косова и Метохије

Негдашњи припадници 549. бригаде са својим командантом Божидаром Делићем

смо били у другом делу подрума остали смо живи. Из подрума се видео само један трачак светлости. Направили смо мали отвор и извлачили се један по један. Када смо изашли, видели смо сву страхоту призора. Зграда је била скоро савњена са земљом. Потпуковник Бошко Лемић је остао у згради у којој смо претходно били и командовали током борбених дејстава, погинуо је. Поклопила га је плоча... Наредних дана ангажовали смо инжењеријске машине како би могли да извучемо погинуле из другог дела зграде. Радило се са прекидима, јер су авиони НАТО-а често надлетали то подручје. Након ових догађаја наставили смо са успешним држањем линије све до потписивања Војнотехничког споразума у Куманову, казао је Стојан Коњиковац.

Генерал Божидар Делић нам је испричао да током рата никада никога нису оставили од бораца на цедиљу. Непријатељу нису оставили ниједног погинулог друга. Свакога су извукли са прве борбене линије. Једном приликом је кроз редове Шиптара прошла борбена група од 30 људи која је успела да извуче тело погинулог друга. Али о томе ћемо, због помањкања новинског простора, неком другом приликом.

Колика је брига поклањана људима говори и податак да су током агресије у пракси промењена правила и начела употребе санитетских јединица. У Призрену су биле обезбеђене четири хируршке сале, а након специјалистичког збрињавања, рањеници су нарочитим аутобусима у које је уграђено 16 носила, транспортовани до Војне болнице Ниш или до Војномедицинске академије у Београду. Захваљујући таквим активностима, многи животи војника и старешина били су спасени.

У Призрену је неколико камиона добило оклоп, а у једном предузећу се одвијала и производња мина. Војска је у свему имала ослонац у том граду и општини.

Руски добровољци хтели да остану

-Најтежи дан за мене био је онај када је, на основу Кумановског споразума, донета одлука да напустимо простор Косова и Метохије. Бригада је иначе попуњена резервом на екстериторијалном принципу. Наиме, нашу резерву смо црпили из Лесковца и околине. Резервисти су питали откуд повлачење када чврсто држе стабилну линију на граници. Муке су биле да их убедимо јер је реч о одлуци на држав-

ном нивоу. Најтеже ми је било са руским добровољцима који су по сваку цену хтели да остану на Косову и Метохији, да се и даље боре.

Значајан део терета снабдевања јединица 549. бригаде у планинском простору понели су товарни коњи и мазге. Реч је о грлима која су у претходном периоду запленили приликом покушаја Шиптара да из Албаније на Косово и Метохију унесу оружје и муницију. Занимљиво је да су коњи, под дејством ратног стреса, то јест од последица бомбардовања и експлозија, масовно угибали, док су магарци опстајали, јер им је праг издржљивости, даром природе, знатно виши.

-Ако су Кошаре биле Вијетнам у малом, операција „Стрела 2“ или Битка за Паштрик, била је Вијетнам у великом. Зашто? Зато што се НАТО одлучио да коначно реализацијом те друге етапе операције изврши задатак који није успео у претходном периоду. Циљ западног војног савеза је био да уништи главне ефикативне ВЈ, посебно јединица 3. армије, односно Приштинског корпуса. Заправо, требало је убити 25.000 војника корпуса, покорити, понизити и окупирати Србију. То је њихов написани план. Нису успели на Кошарама 9. априла, па је дошла друга половина маја. Они су почели са припремом операције

„Стрела 2“ преко Кукса, планине Паштрик и Призрена, са задатком да уз невиђену ваздухопловну подршку и употребу копнених снага за шест сати освоје Призрен. Требало је да дођу у Призрен и иду десно ка Урошевцу, право ка Малишеву, полудесно ка Сувој Реци, Липљану и Приштини. Тада би кичма одбране Србије била слоњена. Овога пута државе НАТО-а су употребиле стратегијску авијацију да би данима тзв. тепих бомбардовањем уништили први појас одбране по дубини. Дакле 15-20 километара да би све претворили у прах и пепео. Тај термин – прах и пепео – потиче још од пре рата када су они претили Србији да ће бити равна као сто, да ће остати прах и пепео, да ће нашу земљу вратити у камено доба, наводи генерал-пуковник Владимир Лазаревић и настаљка:

Командант корпуса од муке оседео

Покушавам да цитирам шта су они пре рата говорили. Сваки стратегијски бомбардер носи више од 50 тона убојних средстава. Они су тежишно изоловали један фронт на правцу Горожуп-Ликен, ширине пет километара, узан да би што пре стигли до Призрена, уз ангажовање хиљаде војника, терориста башибозлука, скупљених по читавом свету, припадника албанска армије, снага НАТО-а, пре свега енглеских, па америчких и страних којеквих других плаћеника. Дакле, снаге еквивалента до 5.000 људи на том фронту напада, уз снажну ракетну подршку. Било је 600-700 наших војника који су бранили тај први положај и на врху Паштрика висине око 2000 метара надморске висине.

Имао сам у Хагу за сведока оца војника који је био добровољац мађарске националности. Он је објашњавао страхоте операције „Стрела 2“. Горожуп, Плана, Жур, и више не знам како су се тада звала села, претворена су у прах и пепео. Судија у чуду пита шта је то прах и пепео. Па каже Мађар: господине судија, нема камена само је прах и пепео остао, све је уништено, све је сагорело. Судија не зна шта да одговори...

На том простору су били и опстали наши браниоци, пре свега они из 549. моторизоване бригаде, под командом тадашњег пуковника Божицара Делића, подвлачи Лазаревић.

Водећу улогу у агресији имао је, а ко би други, до амерички генерал Весли Кларк.

-Агресор је имао задатак директно примљен од главнокомандујућег Весли Кларка. Он је поручио команданту ваздухопловних снага НАТО-а Мајку Шорту и свим главнокомандујућим снага у Албанији: „Не будемо ли освојили овај правац, много наше крви ће потећи“. И онда су они кренули бесомучно. Неколико дана, крајем маја, остварена је изолација свега што се креће и негде 29. или 30. маја председник САД Бил Клинтон је одржао конференцију за новинаре. Рекао је да је НАТО Србима нанео тешке губитке, да је убио 700 војника на правцу планина Паштрик-Призрен. Славodobитно је увеселjavaо свој народ, светско јавно мњење и неке наше душебрижнике који су још позивали да се бом-

ЉУДСКИ ГУБИЦИ НА ОБЕ СТРАНЕ

Током операције „Стрела“ погинуло је 26 припадника 549. моторизоване бригаде, а око 200 их је рањено. На другој страни, у редовима тзв. Ослободилачке војске Косова, погинуло је 453 терориста, а број рањених није објављен. Процењује се да је рањено више од 2 500 Шиптара. Током операције „Стрела“ погинуо је и одређени број припадника албанске армије и страних плаћеника, па се процењује да је укупно са непријатељске стране погинуло 800 људи.

бардује Србија (Ћинђић). У два сата ноћу добио сам извештај о тој конференцији од Миливоја Михајловића, из Медија центра у Приштини. Под тим утиском, док сам се спремао да кренем на тај део фронта, да што пре стигнем, оседео сам. Са пратиоцима сам отишао директно према Призрену и планини Паштрик.

Како је разобличена Клинтонова лаж

Раније сам службовао у Призрену као начелник рода везе у тој бригади и познавао сам различите начине комуникације. Увек сам имао по два-три уређаја, укт, тип мотороле, знао сам тајне називе свих мањих јединица. И успео сам у једном тренутку да добијем командира јединице ранга чете на врху Паштрика. Мислим да је назив тог положаја био Врпаче. Позивао сам циркуларно. У то време тајни назив за команданта Приштинског корпуса је био Космос... Захтевао сам да ми се јаве, да видим има ли још живих. Јавио се капетан Димитријевић. Тада сам се уверио да је Клинтон изговорио лаж. Онако изненађен, прескочим документа о тајном командовању трупама и кажем: „Димитрије, је си ли то ти? Ја сам, Космосе. Хвалим те Боже! А

мрави, постављам му шифровано питање какво је стање војника. Он одговара: минус два. Значи два су погинула. Рекао ми је да је у јединици доста контузованих, али да се добро држе. Сазнао сам да су сви остали живи, то јест да није истина оно што пропагира агресор, прича генерал Лазаревић.

Уследио је одговор Војске Југославије „свим расположивим средствима“. Све оно што је кренуло ка нашој граници, остало је тамо где се затекло. Они који су се кретали, више нису могли да се крећу. Они који су могли да побегну, побегли су у дубину Албаније, а камионима и другим средствима НАТО је извлачио то што је остало од њихове пешадије, војске која је јуришала да покори Србију.

– Стратегијска авијација је побила и добар део Атлантске бригаде, своје држављане. Бригада је бројала више од 500 војника, а почетком априла 1999. године у Вашингтону је извршена смотра. Реч је о Албанцима, америчким држављанима. Побијени су грешком... Сутрадан однекуд су стигли Милован Дрецу и Томислав Мачоци. Упутио сам их да оду горе. Снимили су војнике и караулу у нашим рукама и агресора по дубини. Два дана после тога добио сам извештај путем интернета. Новинар Вашингтон поста је објавио: „Операција стрела панирана у Пентагону, одбраном српске војске на Косову претворена је у кашу. Дакле, знао сам то из прве руке и након два дана су тражили прекид непријатељстава и тако је завршен рат на Косову и Метохији јер је, преко планине Паштрик, слоњена „Стрела 2“. Та кратка прича има хиљаде и хиљаде судбина, иза тога је стајала Комада Треће армије, Команда Приштинског корпуса. То што војници знају треба да се прича. Извештавао сам команданта армије: борбе су свакодневне, воде се прса у прса по принципу одбране отпорних тачака.

А „апачи“? Није за причу...

Посада „стреле 10“ на положају

Интервју генерал-пуковника Небојше Павковића магазину „Одбрана“ (3)

ВЕРУЈЕМ У ЉУДЕ

Рекао бих да смо извршили постављени задатак, а задатак Треће армије био је да одбраном југа Србије и Косова и Метохије на првом појасу, на тежишту напада 19 најразвијенијих и војно најспособнијих земаља, спречи њихов улазак копненим снагама на простор наше земље. У том смислу ми нисмо поражени. Извршили смо задатак. Битка на Паштрику за време трајања преговора била је очајнички покушај да се домогну макар педља наше територије, да кажу, ето због тога су потписали споразум, успели смо да заузмемо земљу. То се није десило. Нисмо им дозволили, нисмо капитулирали.

НАСТАВАК ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

* До споразумом предвиђеног разоружавања није дошло?

- Није, само се убијање наставило. Почели су да стижу извештаји из јединица, нарочито ми је помоћник за информисање и морал пуковник Мирко Старчевић стално слао извештаје шта народу прети, какво је незадовољство код војске, да војска неће да преда наоружање, да старешине неће да се повлаче са Косова... Да народ хоће да крене са војском... То су била тешка питања, ја нисам могао да разрешим проблеме који су везани за народ. Писао сам нашим у Генералштабу, молио да се предузму мере, да представници власти дођу да разговарају са људима, да буду ту. Нешто је и урађено у том смислу, долазили су људи, али ништа није успело да заустави ту народ. Кренуло је измештање. Та борбена радња измештања јединица са Косова није позната у ратној пракси. Повлачење је једно, овде сте једну целу јединицу оперативног нивоа, која је у то време бројала, говорим само за Приштински корпус, око 50 хиљада људи, са свом ратном техником, са свим ратним потенцијалима и храном, и ако хоћете горивом и муницијом, све сте то морали са једног простора да пребаците на неки други, и за то су вам дали десет дана. Пазите, десет дана да напустите територију Косова, такав је договор био, и да повучете све своје јединице. Због тако кратког времена, због неефикасности КФОР-а, који је каснио и који се није придржавао договора, ми нисмо извукли део наших погинулих и рањених припадника. У врлетима Паштрика, у шумама Јуника и јуничких планина остало је на десетине тела наших погинулих...

Разговарала Драгана Марковић

Онда је требало Приштински корпус вратити на ледину, извести негде у Србију, не знамо где, па онда Нишки корпус вратити исто на ледину, немате га где... Формирали смо тимове који су одмах радили на процени где може Приштински корпус да се размести, који су то градови, који су то капацитети итд. Написали смо наредбу и отпочели са измештањем. Заправо, ја сам још пре него што је прекинуто бомбардовање почео да извлачим неке јединице. Ту сам ризиковао да оне можда буду и уништене – на сву срећу нису. Оне су биле размештене на ободу Косова, горе код Подужева, напустиле су Косово. Тако смо ми за десет дана, са једним даном прекида, изместили све јединице са Косова. Извучено је више од две хиљаде тона убојних средстава, исто толико погонских средстава... То је све рађено у условима када су шиптарски терористи подивљали на Косову. Шта се десило? Десило се да смо ми морали да поштујемо време извлачења наших јединица у секунд, а да јединице КФОР-а нису долазиле на време. Тај празан простор Шиптари су користили, осетили су се моћним и почели су напади, чак и из оних села из којих их никада није било. Онда су још покушавали да се додворе тим командантима ОВК као првоборцима, па је највише напада било у призренском пољу, у Сувој реци. Једна колона која се извлачила из Призрена на прилазима Сувој реци била је нападнута и није могла да настави даље. Лазаревић ме је известио

шта се дешава. Наредио сам да прекину са извлачењем и да заузму борбени распоред, да се напад одбије, и то жестоко, и да се створе услови да се настави са извлачењем. У Сувој реци је нешто пре тог инцидента нападнута колона, тада је киднаповано, нестало, тридесет наших припадника, заробљено је на десетине возила итд. То КФОР није отпратио. Известио сам и Милошевића о томе. Имали смо ситуацију јужно од Урошевца, према Качанику, да су људи упали до колена у мочварно тле... Слетели су хеликоптери КФОР-а. Знате ли ко је излазио из њих!? Прво су излазили припадници ОВК у новим униформама, са најновијим наоружањем и одмах трчали и запоседали српска села и убијали Србе, а иза њих су, прилично незаинтересовани за ситуацију на терену, излазили кфоровци. Тако је то време повлачења јединица било време хаоса. Нама је погинуло толико људи да једноставно нисмо могли да схватимо да припадници КФОР-а не могу ништа да учине да обуздају ситуацију. У свему томе појавио се пуковник Жак Огар. Нисам га, нажалост, упознао, нисам имао прилике, он је био из француског КФОР-а, командант Специјалних јединица. Они су већ дошли према Косовској Митровици и тамо на једном прилазу пре насеља Тавник, познатом шиптарском упоришту, блокирана је велика колона Срба са возилима, у којој су биле жене, деца, они који су покушавали да спасу живу главу. Били су нападнути са свих страна. Пуковник Огар је дошао и зауставио то крвопролиће, неке људе је пребацио хеликоптером, неким је омогућио да возилима наставе пут, довео их до Косовске Митровице и рекао им: „Наставите даље, ја не могу да вам гарантујем без-

бедност". Таква је била ситуација. Ето, зато је он частан човек.

*** На некој скали између победе и пораза, где је све то што је Војска Југославије и пре свега Трећа армија урадила у време НАТО агресије?**

- Рекао бих да смо извршили постављени задатак, а задатак Треће армије био је да одбраном југа Србије и Косова и Метохије на првом појасу, на тежишту напада 19 најразвијенијих и војно најспособнијих земаља, спречи њихов улазак копненим снагама на простор наше земље. У том смислу ми нисмо поражени. Извршили смо задатак. Битка на Паштрику за време трајања преговора била је очајнички покушај да се домогну макар педља наше територије, да кажу, ето због тога су потписали споразум, успели смо да заузмемо земљу. То се није десило. Нисмо им дозволили, нисмо капитулирали.

Морам да кажем да сам ја, такође, био против тога да војници буду ти који ће потписати Кумановски споразум. Ако повлачите војску с једног дела државне територије, то је државно политичко питање и о томе треба да одлучују цивили, државници високог ранга, а не војници. Само то потписивање Кумановског споразума у први моменат лично је на потписивање капитулације, зато неки и говоре да је то била капитулација, мада нема никакве везе с тим.

Једна армија је поражена када су њени капацитети толико уништени да више није у могућности да пружа адекватан отпор, а то значи капитулација, то значи предаја наоружања, предаја знамења, застава, то значи одлазак старешина и војника у ропство... Имао сам прилике да видим документ, један план, који је наводно направљен у команди НАТО-а. Када прочитате тај папир једноставно не можете да верујете шта је написано, шта је све било предвиђено да се уради са нашим старешинама и са њиховим породицама...

Трећа армија је јединица која се више неће поновити у историји наше војске и државе, будите сигурни. Такву јединицу, са толико људи, која је функционисала као сатни механизам коме није недостајао ни један шраф, где никада није било кашњења – такву јединицу је тешко поново створити. Са свим њеним припадницима сам био у добрим односима, безгранично сам веровао у своје сараднике, то су непоновљиви људи. Мој начелник штаба Љубиша Стојимировић, који је недавно преминуо, то је човек за свако поштовање. Сви моји помоћници су изузетни професионалци, изузетни људи, ја сам им безрезервно веровао. Нисам био официр који када изда наређење трчи да проверава да ли је све што треба и урађено, нисам био човек који воли да некоме соли памет. Командант корпуса Лаза, па онда Николић, сјајни официри и људи. Анализирајући све што се догађало, нигде нисам могао да нађем пропуст. Знате ли ви како је функционисало санитетско обезбеђење код нас? За време најжешћих бомбардовања рањеници су аутобусима превожени са Косова у нишке болнице, хеликоптерима и аутобусима у Београд. Санитетско обезбеђење наших повређених било је боље од оног које су Американци имали у Вијетнамском рату. Под најснажнијим дејствима, у року од сат времена сваком рањеном је пружена основна медицинска помоћ, у

наредна три до четири сата и стручна специјалистичка помоћ, а после тога лечење у здравственим установама. Од '98. године на Косову су биле четири санитетске екипе, у Ђаковици и у Призрену су се смењивали лекари специјалисти. Ту је нашим војницима који су рањавани у сукобима са Шиптарима, али и Шиптарима, пружана помоћ, а то се наставило и за време рата.

Поносан на своју Трећу армију, радо сам похваљивао и награђивао њене припаднике. Уосталом, сви моји команданти бригаде из '98. године касније су постали генерали.

*** Кажу да је права мера командовања подједнак однос поштовања према надређенима и према подређенима.**

- Наравно, заиста сам се трудио да то постигнем. Дисциплинован сам војник, завршио сам све војне школе с најбољим оценама, имам све одличне службене оцене... Обављао сам све дужности од командира вода до начелника Генералштаба – верујем да одлично познајем војску.

*** Какав је био Ваш однос са председником СР Југославије Слободаном Милошевићем? Шта се дешавало 4. 5. и 6. октобра?**

- Председника Милошевића нисам познавао и нисам се лично срео с њим све до 30. маја 1998. године. Тада сам први пут отишао, по наређењу тадашњег команданта Треће армије генерала Душана Самарџића, прво код Перишића, начелника Генералштаба, а онда смо заједно отишли код Милошевића. Тада сам био командант Приштинског корпуса, у мојој зони се десила противтерористичка операција, по нашим војничким правилима ја сам био командант који предлаже како ће се корпус употребити. Командант армије је то прихватио, па сам реферисао начелнику Генералштаба, и он је то прихватио, па смо онда сви ишли код Милошевића. Реферисао сам њему и свим осталима из државног врха, па су и они прихватили. Тада сам упознао Милошевића и о њему мислим све најбоље. Не улазим у његове политичке одлуке, али мислим да је то што је урадио у вези са Рамбујеом, са свим претњама, са покушајем да на Косово дође НАТО, урадио као човек, као патриота – нико то не бих прихватио. Сличне диле-

ме муче и садашње руководство – борба за Косово.

Дакле, нисам имао неки посебно присан однос са Милошевићем. Три пута сам разговарао са њим док сам био на Косову. Једном сам звао Ојданића па се јавио он, зато сам га известио о цивилима који напуштају Косово. Рекао ми је да пустим нека иду... Напоменуо сам да нам то прави велики проблем, гомилање на граници, на положајима... Рекао је да ће то покушати да реши. Други пут сам га звао када је настао хаос приликом извлачења наших снага, то је већ био јун, 12. или 13. више се не сећам. Рекао сам му да прекидам извлачење све до даљњег, док се овде ситуација не среди. Предузео сам те мере и заставио једну оклопну бригаду, наредио Лазаревићу да реши ту ситуацију. Следећи пут ме је звао он, чули смо се када су Руси долазили. Чуо сам да су они кренули из Републике Српске и да су прешли Павловића мост, али нисам знао ни где иду, ни шта се тачно догађа. Назвао је и питао: „Јесу ли ти дошли Руси?“ Рекао сам да нису, објаснио је да треба да ступим у контакт са њима, да они морају до поноћи да буду у центру Приштине. Тада сам већ био у Куршумлијској бањи, ту ми је било резервно командно место, сви су се већ повукли. Лазаревић, Ђаковић и Стојимировић су још остали горе. Сазнао сам да су Руси тек прошли наплатну рампу код Ниша, прихватила их је наша полиција. Сећам се те ноћи, био је мркли мрак, киша је непрестано падала, наше јединице су се повлачиле са Косова, биле су то непрегледне колоне, а за њима и између њих народ, трактори, кола, камиони... Није било шанси да се мимоиђу два возила. Назвао сам Лазаревића, рекао му да Руси долазе и да преузме потребне мере да обезбеди комуникацију од Мердара ка док зна, а наша нишка полиција, Трећи батаљон и војна полиција обезбеђивали су и водили колону у тим условима. После сат-два Милошевић ме је назвао са захтевом да га обавестим када Руси буду у центру Приштине. У неко доба јавили су се Лазаревић и Стојимировић, сећам се њихових речи: „Ево их Руси, стигли су, народ их дочекује, изашло неколико хиљада Срба, машу, износе храну, веселе се...“ Предложио сам

Рекеташи наше војске приземљили су америчко чудо од технике авион Ф-117 А

Снаге НАТО-а, током агресије на СРЈ, гађали су претежно цивилне објекте

Милошевићу да Руси дођу на аеродром Слатине. Тај аеродром је у то време држала 15. оклопна бригада, командант бригаде био је пуковник Младен Ђирковић, сада генерал, и њему су издати задаци да изврши све припреме да се Руси приме. У непосредној близини аеродрома налазила се касарна 192. ваздухопловне базе, која је била напуштена. Међутим, убрзо ми се јавио Стојимировић: „Овај командант Виктор Заврзин каже да је разговарао са Москвом и они су му наредили да се хитно окрене и врати назад“. Рекао сам да то не долази у обзир, да морају да их задрже како год знају и да их одведу на аеродром Слатине. Они су то и уредили, одвели су их на аеродром и посели су положај. Наши из 15. бригаде били су са њима на положају док су они одмарали, тражили су само да танкирају возила. На аеродрому није било неких сукоба, пошто је био добро обезбеђен, наше јединице су све контролисале и Руси су сутрадан одмах почели да уређују аеродром, а онда су га и преузели. Међутим, шта се десило? Ови из НАТО-а, ваљда је Кларк наредио Џексону да обавезно дође да заузме аеродром, он је известио да је аеродром заузет. Једна извиђачка чета из енглеског контингента дошла је на улаз у аеродром, ови их нису пустили. Сутрадан је већ дошао Џексон, тајно се сreo са Заврзином, и онда су се они договорили да поделе аеродром, пола да буде наш, ми смо држали контролни торањ, а све остале стазе држали су Енглези. Тако је почела та политика...

* Каква је права мера односа војске и политике?

- У то време нисам доживео да се политика меша у војне ствари. Милошевић никада, осим када смо имали редовна референсања или ванредне сусрете због решавања неких питања, потписивања неких указа, наређења, финансирања – није ништа тражио од војске. Никада ме није питао ни за једног генерала... Као врховни командант имао је право да позове на разговор било ког официра, тај би морао мене да извести, такав је протокол... Немам сазнања да се то дешавало. Немам сазнања да је он покушавао на било који начин да злоупотреби војску. А ви знате шта је он

изјавио на суђењу у Хагу? Милошевић је на почетку свог излагања рекао: „Ја сам био врховни командант, ја сам командовао, ма какви генерали, ниједан командант не би требало да буде овде, ниједан генерал“. Он нас је једини бранио. Причао сам вам о 5. октобру, о свему шта се дешавало... Милошевић није никада рекао: Павковићу, треба да изађе војска, наређујем ти. Не, рекао ми је: Павковићу, дај да видимо да заштитимо ове савезне институције, видиш шта се ради... За тако нешто је било касно, дошло би до сукоба са војском, војска би морала да прође кроз ту масу људи...

Они који су на власт дошли после 5. октобра почели су са злоупотребама војске, тек онда сам сазнао ко је све од генерала и команданата на разним нивоима прелетео код досоваца. Однос војске и политике мора да постоји, али у оном обиму који гарантује да војска извршава задатке који су јој дефинисани уставом и законима, и да политика само у том смислу и оквиру може да поставља задатке.

* У Хаг сте отишли добровољно. Да ли данас преиспитујете ту одлуку?

- Не преиспитујем. У то време је у нашој држави клима била таква. Власт је била изразито сервилна према тој установи. Нисам хтео да дозволим себи да ме хапсе, јуре по шумама, да се кријем. Оптужницу сам потписао пре него што сам пошао у Хаг. Када сам тамо стигао, оптужница против мене је два пута мењана. Чудо је како то функционише, прво вас отпује, а онда прикупљају податке... Не бих ништа мењао, јавио бих се поново. Чистог образа сам отишао тамо и покушавао сам то и да докажем.

* Господине генерале, да ли је тешко носити Ваш крст?

- То само ја знам, право да Вам кажем. Нико од нас није безгрешан. Нисам ни ја, али се као професионалац сигурно нисам огрешио ни према коме у овоме рату, као ни у Вуковару... Напротив, моји сарадници то знају врло добро, они то не причају, али памте колико сам био строг према њима. Лазаревића знам у душу, могу да кажем да је он израстао испод мог војничког шињела, како се у војсци каже, он је човек који

је заслужио највиша признања, немам речи како да га опишем... Нама је највише војника погинуло тако што су наилазили возилима на mine, зато што нису били опрезни на положајима па су им се Шиптари привукли. Колико год је Лазаревић предузимао неопходне мере, колико год је критиковао своје команданте, наређивао им, колико год су они водили рачуна, то се ипак догађало. С друге стране сам га и ја притискао, онда се он можда понекад и љутио, а ја му кажем: „Добро, Лазо, може ли то више, дај нека воде рачуна“. Стално смо им то говорили.

Помагао сам Шиптаре, помагао сам све, нисам лично никоме ништа наредио да уради што није било по пропису. Да сам знао да су се догађали и неки злочини, за које сам између осталог оптужен, њихови починиоци би били ухапшени. И ти Николићи, против којих тече поступак у Приштини, а ја сам већ осуђен због њиховог злочина. Некада се љутим и на своје органе безбедности, питам се како нису знали за неке ствари. Ако ништа друго, да ли је требало да прође неколико година па да у Хагу сазнам за то. Ако се нешто већ догодило, што ми ниси рекао: господине генерале имамо случај... Онда бисмо предузели мере које смо иначе предузимали. Ми имамо процесуиране злочине против Н. Н. лица, једноставно не знамо ко је починилац... Све смо покушали, видели да није била наша јединица, немамо трагова, нисмо хтели да то остане сакривено, него смо процесуирали Н. Н. лица, па када се открије ко је починилац, нека поступак иде својим током. Имамо обимну документацију о томе, записнике са састанака Оперативног ресорног штаба, наш рад у том смислу је тамо похваљиван, показали смо шта ради држава, озбиљна држава, како је организовала војску...

* Злочин који је чинила друга страна остао је прилично некажњен.

- Злочини које су починили ОВК су далеко већи од свега онога што се нама приписује. Ти злочини су чињени, морам да кажем, из страсти и неког болесног задовољства. Видео сам неколико страстишта 1998. године, прво сам видео Клечку, плитко закопане кости жртава, које вире из земље... Гледао сам сведочење браћи Мазреку, причају како су силовали девојчицу пред мајком, како су убијали људе, како су их стрелјали, како су се иживљавали на њима, секли им уш, спаљивали у кречани... Ти кривци су ослобођени. Видео сам кости побијених у Волујку, бацани су са неке стене, кости су лежале помешане са смећем. Видео сам страстиште, тамо у Глођанима, када смо 1998. ушли на тај простор око Радоњичког језера. Ту је и канал који прикупља одводне воде и слива их у језеро. Ту је пострелјано скоро тридесет Срба. Ту сам видео шта значи мучилиште, видео сам бодљикаве жице на којима су трагови људског меса, косе... Све то ми знамо, али шта то вреди... Ништа се није догодило – сви смо ту изашли, истражни органи снимили, предали смо документацију... Ништа, за такав злочин.

Нама никада нико није ништа пребацио за оне који су настрадали на граници, који су убијени на граници, никада, а нисам чуо ни да нас Шиптари за то оптужују. Сада се појављује Хашим Тачи, прича о не знам колико хиљада силованих жена... То стварно није нормално, испада да је војска би-

ла на Косову да 78 дана силује жене. Па то су глупости, ако се неко иживљавао над женама то су чинили они. Имамо доказе како су у Ђаковици силовали на свадби све живо што је било тамо. На суђењу код нас дошле су три жене да сведоче о силовању, не зна ниједна да објасни ко је силовао, како је изгледао, шта је имао на себи... Е сада сам ја крив што тако нешто нисмо спречили. Жртва је жртва, то никако не желим да умањујем, али све има своје.

*** Историја српског народа, и не само српског, бележи да је однос државе према војницима увек био једно у рату, а друго у време мира.**

- Нажалост, тако је вазда било. Ништа се ту није променило, од наших војвода који су страдали и других српских јунака, па све до скоро. С тим што пре 15 година ви нисте смели да споменете ни агресију, ни '99. годину, ни НАТО, ни то што се догађало. Какве Кошаре, каква херојска борба, каква победа... Ми смо били провлачени кроз блато.

Доласком ове власти почеле су први пут да се обележавају годишњице бомбардовања, да се одаје пошта жртвама, да се поштују људи који су бранили ову земљу. Биће подигнути споменици који ће сведочити о јунацима рата 1999, додељују се и војне споменице... Шта би било да су они претходни остали на власти? Никада нико не би знао шта се заиста дешавало током рата 1999, шта на Кошарама, шта на Паштрику, шта на читавој територији Србије... Данас војска можда није великог бројног стања, али је у сваком другом погледу то сада једна модерна војска, снажна, сачињена од искусних људи, опредељених да је и даље унапређују – да војска поново постане гарант сигурности и безбедности земље. Нажалост, нисам уверен да ће се питање Косова решити било каквим договором. Познајем бит Шиптара, они су само добре слуге, али су зли господари... Нема са њима договора, неће се они никада договорити, они хоће да остваре своје циљеве, а ако то не добију, кренуће поново у сукоб... Када је КФОР стигао на Косово и када је ОБВ тамо преузела главну реч, почели су да се разрачунавају са свим својим сународницима који су предавали оружје 1998. Између осталог, оптужен сам и осуђен за то што сам наводно је разоружавао шиптарски цивилни становништво, а нарађувао своје. Не може се са њима лако... Зато мислим да наша држава мора да инсистира на примени резолуције 1244.

*** Како изгледа Ваш затворски дан?**

- Сваки затворски дан је и монотон и узбудљив, зависи шта радите. Постоји ту дневни распоред радног времена, као и у свим установама тог типа, као и у војсци, на известан начин... Устајање у одређено време, онда чувари провере да ли смо живи. Тренутно доста времена проводим у атељеу, сликам... Пуно читам, пишем, бавим се и спортом. Када се пролепша време радићу вероватно напољу, косити траву...

*** Мало људи зна да сте одувек сликали. Колико вам сликарство сада помаже?**

- Причао сам вам једном да је требало

Припадници 125. бригаде сваке године окупљају се у Крушевцу

да студирам Ликовну академију, па сам се ипак определио за Војну. Сада ми то што сликам заиста пуно значи. Сваки дан понешто урадим, насликам... Тако пролазе дани. Онако како је рекао и Жарко Лаушевић – година прође, дан никад.

*** Шта вам највише недостаје?**

- Прво слобода, онда породица, па све остало... Већ сам 14. година у затвору, много су ми живота одузели, то се не може надокнадити. Када би бар знао зашто? Временом сам схватио да је некеме требало да будем кажњен. Људи, нажалост, не схватају суштину наших пресуда. Изрицање казне нама, који смо били у том предмету, јесте кажњавање те државе.

*** То је, на свој начин, и продужено дејство агресије.**

- Неко је томе кумовао. Не можете да признате кривицу за нешто за шта кривица не постоји. Не могу, по цену живота, да признам нешто што нисам урадио. Нудили су ми нагодбе у Београду, нисам их прихватио, нисам могао.

*** Ви сте, у сваком случају, човек фацинантне биографије. Шта је то што је одредило Ваш живот, што га је учинило баш оваквим какав јесте.**

- Има тога пуно, не знам одакле да кренем. Завршио сам Учитељску школу у трајању од пет година, свирао сам виолину, гитару. Онда сам хтео да студирам Ликовну академију, па неку спортску школу, а како је та школа тада била у Приштини, родитељи ми нису дозволили. Тако сам отишао у Учитељску школу. Сестра ме је убеђивала да идем на Академију за позориште и филм... Онда сам одлучио да упишем Војну академију и када сам то рекао оцу, који је био војно лице, он се крстио. Мој отац је пензионисан као потпуковник. Покојни је, нажалост, био је артиљерац. Мени се опет свиђао тај ред, та дисциплина, систем уређених односа међу људима... Уписао сам Војну академију и нисам се покајао. Био сам међу најбољим питомцима, ишла ми је математика, те природне науке... Онда сам засновао породицу... Није ме пратила срећа у приватном животу, али никада нисам дозволио да то утиче на мој посао. Могао сам да будем љут на било кога, али када се ради о послу, онда

је то ишло нормалним током, без неких непримерених поступака према потчињенима, према било коме. Био сам прилично строг, то признајем. Био сам у Билећи девет година, у школи резервних официра. Тамо сам испекао занат...

То што је одредило моју професионалну каријеру је и чињеница да сам се увек задесио на неким дужностима у тренуцима када су се дешавале неке важне ствари. Када сам постао командант пука у Бањалуци 1994, био сам прво начелник штаба, дошла је наредба да се пук преформира у бригаду – 16. моторизовану. То је био обиман посао. У склопу тог преформирања требало је да изведем две показне вежбе, и то за војни врх, оне велике војске. Тада је адмирал флоте Бранко Мамула био савезни секретар, а генерал-пуковник Петар Грачанин начелник Генералштаба. На Мањачи сам изводио показну вежбу. То је било оно време када је донета одлука да се резервни састави позивају на обуку два дана, суботом и недељом. За та два дана требало је да их прихватите, да поделите наоружање, да формирате јединице, да изведете обуку на водном и на четном нивоу, и обавезно су на крају предвиђена гађања. Пазите, два дана је заиста мало времена, а ви треба да изведете вежбу, да им у року од три сата са једног места покажете шта је потребно да ураде... Извео сам ту вежбу, Мамула је био задовољан, одао ми је признање. Тако је кренуо мој успон...

*** После девалвације многих вредности којима смо били сведоци, шта је то у шта Ви и даље успевате да верујете?**

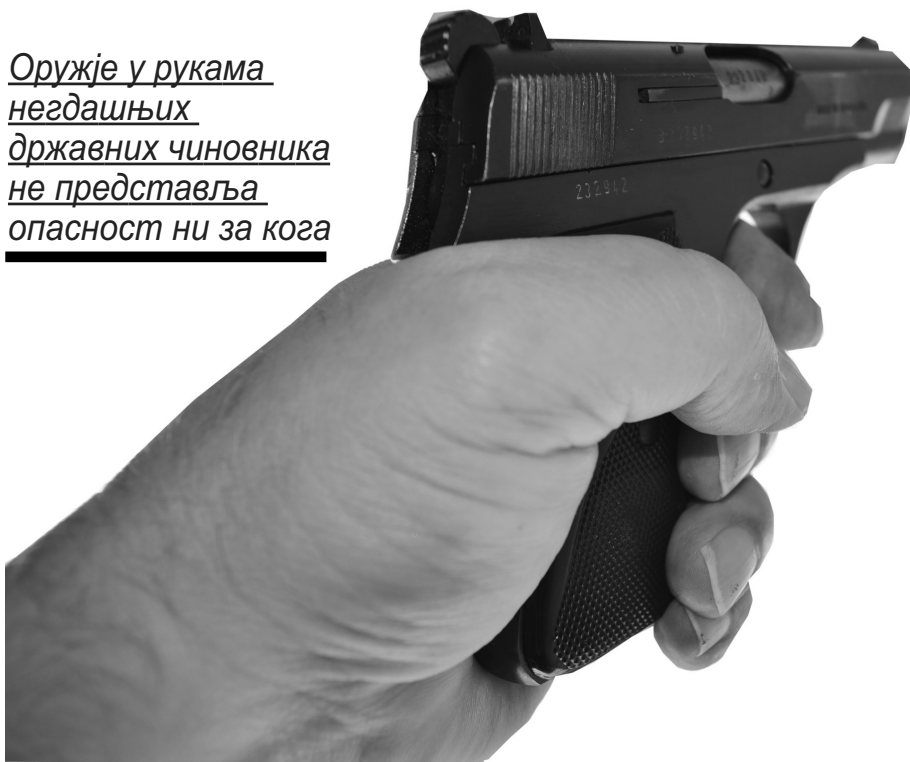
- Верујем пре свега у ову државу, верујем у нашу војску. Ја сам војник, потичем из војничке породице. Војник сам и волим војску. Верујем, право да вам кажем, у људе. Упркос свему.

*** Ипак?**

- Верујем и у будућност, мора се веровати, мора да постоји нека вера у будућност. Можда је за мене касно, време пролази, али морамо да верујемо. Живот другачије не би имао смисла.

(Крај)

Оружје у рукама
негдашњих
државних чиновника
не представља
опасност ни за кога

Различити аршини за исту ствар

НАМЕТ НА СИМБОЛ ПРОФЕСИЈЕ

У нашој пракси као да се заборавља да је пиштољ већ деценијама својеврстан симбол и статус пре свега позива војног старешине. Да ли је нормално и уобичајено да се порез плаћа на симболе? Судићи по пракси, Србија је посебна и по специфичном намету се разликује од савременог света

Јавности је недовољно познато да је Србија једна од ретких, а по неким изворима и једина, држава на свету која је увела порез на лично наоружање. Та мера погодила је највише војне пензионере, али не и пензионере МУП-а. Њима држава, то јест Министарство унутрашњих послова, на крају професионалне каријере, поклања пиштољ, на који не плаћају порез. То исто не чини и друго министарство силе – Министарство одбране. Две професије, чији је симбол оружје, дакле две групације државних чиновника, третиране су на супротан начин у једној те истој држави. Та неправда траје већ више од десет година. Упркос многобројним захтевима да се чудан намет за пензионисане старешине система одбране укине, тврдоглави чиновници и даље сматрају да је порез неопходан. Који су све разлози у питању да опстане порез, може само да се претпостави. Пре свега то је настојање да се што више пара „убере“ за буџет, а с друге стране да се становништво што више разоружа.

Закон који погађа многе грађане

У васцелој пракси као да се заборавља да је пиштољ деценијама својеврстан симбол и статус војничке, односно професије полицијца. Да ли је уобичајено да се порез плаћа на симболе? Изгледа да смо ми, вазда, нешто посебно. Можда би занимљиво било да сазнамо ко је зачетник идеје да се уведе порез на лично оружје. Засада је једино познато да су га увели моћници из редова раније власти, а закон се, на волшебан начин, одржао све до данашњих дана. У Србији су официри или подофицири ослобођени плаћања пореза на пиштоље само ако су га добили приликом завршетка неког од степена школовања као први у рангу. У свим осталим случајевима дужни су да сваке године измире своју пореску обавезу у односу на лично оружје. Мером државних органа погођено је око 35.000 пензионисаних подофицира и официра.

На скупу војних пензионера месне орга-

Они који су пиштољ предали МУП-у тешка срца су се одрекли предмета који су имали уза себе. Било је веома дирљивих и емотивних сцена. То се догађа посебно када су предавани пиштољи са изрезбаредном посветом. Многи од тих незадовољника верују да су пиштољи, као поклон, завршили у рукама пензионисаних припадника МУП-а.

низације Батајница, револтиран порезом на пиштоље, пуковник у пензији Драгош Бадњар навео је да је у Срба пиштољ, односно кубура, саставни део народне ношње. Да је тако, може се видети на портретима знаменитих људи који на уметничким сликама или фотографијама имају за појасом заденути пиштољ или кубуру. Ако је то већ тако, зашто се држава не одрекне непопуларног намета?

Негдашња војска практиковала је да потпоручници могу на шестомесечни кредит да купе пиштољ. На редовним гађањима њима је омогућено и да се опробају као стрелци. Те исте пиштоље носили су на опасачу на дежурствима, вежбама, а њима су били наоружани и у рату. Све до пензионисања, власници пиштоља су могли да имају војну дозволу за ношење, али су на крају каријере (омогућено је било и пре тога) војну замењивали цивилном дозволом. Од тог часа су почињали њихови проблеми, јер су сваке године морали да плаћају висок намет на пиштољ.

Најбољи пример за то колико порез на оружје оптерећује грађане јесте догађај који се пре месец дана збио на састанку СУБНОР-а Србије. Наиме, Драгољуб Николић звани Кисинџер, иначе резервни војни старешина из Зајечара у чину мајора, апеловао је на борачку организацију да се обрати ресорним државним органима како би порез на оружје био укинут. Он је навео да су резервне војне старешине, по истом принципу као и активне, пре две-три деценије куповали пиштоље од „Застава оружја“ и да су у минулим ратовима из деведесетих година те пиштоље користили као службено оружје.

Уместо државног, хабили своје оружје

Занимљив је и податак да су пиштољи официра и подофицира у власништву учунавани приликом складиштења муниције за евентуалне ратне потребе. Уместо да хабају државно оружје, официри и подофицири су „трошили“ оно лично, чиме су држави штедели значајна буџетска средства.

Куповином пиштоља старешине су помагале „Заставу оружје“ да опстане у те-

Борђе Петровић Карађорђе

шким временима, када продаја није ишла најбоље.

А онда, преко ноћи, доноси се одлука о увођењу пореза на лично оружје. Одјекнуло је то као гром из ведрог неба. Министарство одбране, пре више од једне деценије, није стало иза својих пензионисаних старешина. Они су морали да плате држави цех, која је од њиховог власништва на лично оружје до тада имала само користи. Плаћају пензионисани официри и подофицири и данас високи порез држави. А држава за то не хаје. У међувремену сваке године у пензију одлазе нове генерације официра и подофицира... Зашто Министарство одбране не додељује својим пензионерима пиштоље, питање је на које траже одговор многи из „шешир дивизије“. Да ли је изводљиво да Министарство одбране, ако се донесе таква одлука, уместо пиштоља из војних складишта додели пиштоље пензионисаним старешинама које су као водници и потпоручници купили пре више од три деценије.

Удружењу војних пензионера свакодневно се, путем телефона, обраћају војни пензионери распитујући се када ће бити укинут порез на оружје. Неки од њих имају неплаћен порез и до износа од 100.000 динара.

Према доступним сазнањима многи пензионери, суочени са падом личног стандарда, радо би вратили свој пиштољ, али их за тај метални предмет везују успоме из старешинске каријере.

Занимљиво је да се на тржишту „половини“ пиштољи из домаће производње могу набавити по цени од око 6.000 динара. Годишњи порез на пиштоље износи 3.600 динара. Плаћањем тог намета више од десет година многи грађани су вишеструко отплатили своје лично оружје.

Према статистици, власници оружја са дозволом ретко крше прописе када је реч о његовој употреби. За разлику од те категорије грађана, људи из подземља, то јест из криминалног досијеа, нити имају дозволе, нити се придржавају прописа о ношењу и употреби оружја. Они најчешће крше закон, не презајући да изврше убиство и ране људе. При томе у бројним случајевима употребљавају оружје са избрисаним серијским бројем. Актуелна ситуација ће и

Милош Обреновић

На скупу војних пензионера месне организације Батајница, револтиран порезом на пиштоље, пуковник у пензији Драгош Бадњар навео је да је у Срба пиштољ, односно кубура, саставни део народне ношње. Да је тако, може се видети на портретима з наменитих људи који на уметничким сликама или фотографијама имају за појасом заденути пиштољ или кубуру.

даље значити да ће криминалци бити наоружани, а да ће се обичан, поштен свет у све већој мери разоружавати.

Плаше се увођења и пореза на сабље

Они који су пиштољ предали МУП-у, тешка срца су се одрекли предмета који су имали уза себе. Било је веома дирљивих и емотивних сцена. То се догађало посебно када су предавани пиштољи са изрезбареном посветом. Многи од тих незадовољника верују да су пиштољи, као поклон, завршили у рукама пензионисаних припадника МУП-а.

У времену претњи од тероризма и све чешћих обијања станова и те како је друштвено оправдано да се пензионисаним војним лицима укине порез на лично наоружање. Удружење војних пензионера недавно се захтевом за укидање пореза обратило министарствима одбране, унутрашњих послова и финансија. Из Министарства финансија је стигао одговор да разумеју потребу војних пензионера и да ће радити на проналажењу најбољег решења.

На састанку министара одбране и унутрашњих послова са представницима удружења која окупљају војне и полициј-

Хајдук Вељко Петровић

ске пензионере, организованом у Дому ВС у Београду пре годину и по дана, постављено је питање о неопходности, па и правичности укидања пореза на оружје. Одговарајући на то питање потпредседник Владе РС и министар унутрашњих послова Небојша Стефановић рекао је да порез на оружје неће бити укинут, али да ће бити значајно смањен, до нивоа симболике. Досад на том плану није ништа учињено. С тим у вези очекује се да два министарства силе покрену поступак за смањење те врсте пореза.

Потпуковник у пензији Немања Јовановић поставио је Удружењу војних пензионера Србије питање да ли се шта мења у вези са порезом на оружје. Одговорено му је да је све по старом. Потом је изнео чињенице којима се илустрије „стање морала“, то јест да су људи веома незадовољни, а реч је о часним подофицирима и официрима који су ревносно деценијама служили држави и народу, а сада им држава на неки начин окреће леђа.

Јовановић казује да су му неке колеге повериле да би радо купиле официрску сабљу, такође један од симбола војничке професије. Наиме, излазећи у сусрет активним и пензионисаним старешинама, предузеће из Земуна („Статус стил“) продаје сабље на 25 месечних рата. У општој беспарици и опалом стандарду, то је повољна варијанта, али се пензионисани подофицири и официри не усуђују на тај корак јер изражавају бојазан да ће државни чиновници, ако сазнају да одређен број пензионера поседује сабљу, увести порез и на тај симбол официрске части и слободљубља.

Хоће ли се држава коначно сучелити са чињеницом да смо ретка или једина држава на свету у којој се плаћа порез на лично оружје, па да поступа као и сав други свет?

Сазнали смо да је у Министарству одбране формирана комисија која треба да предложи решење за ослобађање од плаћања пореза на лично оружје садашњих официра, када одлазе у пензију. Многи ће то дочекати као када над озеблним човеком гране Сунце. Време је за правду.

Звонимир ПЕШИЋ
Извор: Печат

Дан устанка у Белој Цркви

ПРАЗНИК СЛОБОДАРСТВА

Иове године у Белој Цркви је обележен Дан устанка народа Србије. Више стотина људи учествовало је у комеморативној свечаности посвећеној устанку и слободарству. Делегације државе Србије, бројних општина и месних заједница, а и представници бројних удружења грађана положили су венце на споменик народном хероју Жикици Јовановићу Шпанцу који је хицима 1941. године означио дизање на устанак народа Србије.

У име Владе Републике Србије окупљеним грађанима се гово-

ром обратио државни секретар Зоран Антић, а беседио је и генерал-мајор у пензији Видосав Ковачевић, заменик председника СУБНОР-а Србије.

У пригодном културно-уметничком програму наступили су оперски певач Оливер Њего и глумац Лепомир Ивковић.

Даном устанка обележава се

оружана акције Рађевачке партизанске чете Ваљевског партизанског одреда, 7. јула 1941. године у Белој Цркви, код Крупња. Тада је Жикица Јовановић Шпанец на сеоском вашару

убио два жандарма. Кафана испред које се догодило ово убиство претворена је у музеј и у њој се налази стална изложба „7. јул 1941. године“, а у музеју је претворена и зграда сеоске општине у којој се налази изложба „Револуционарне традиције Западне Србије 1804-1981. године“.

С. Стојановић

У Нишу обележени Дан борца и Дан устанка

ВЕНЦИ НА СПОМЕНИЦИМА

Градска организација СУБНОР-а Ниш, у сарадњи са УВПС ГО Ниш и још неколико удружењима, обележила је дане из наше историје. На споменик Искра слободе представници СУБНОР, УВПС, Удружења војних инвалида и Удружења руско-српског пријатељства 4. јула положили су венце и тиме обележили Дан борца.

Пригодан говор одржао је генерал у пензији Мирко Старчевић, који је говорио о борби српског народа од почетка НОР-а, па све до данашњих дана.

На споменик палим борцима на Каменичком вису 7. јула положени су венци родољубима у НОР-у, чиме је обележен Дан устанка у Србији.

М. П.

Нишлије на излету

МЕЂ' ЛЕПОТАМА ЈУГА

Чланови Градске организације УВПС Ниш посетили су Царичин Град и Сијаринску бању. Учесници излета су се још једном дивили културном богатству и лепотама јужне Србије.

Царичин град или Јустинија-на Прима налази се на седам км од Лебана, а 30 км од Лесковца. То је археолошки локалитет из 6. века, једног од највећих и најзначајнијих византијских градова у унутрашњости Балкана. Подигао га је велики византијски цар Јустинијан (527-565), према многим изворима у знак захвалности крају у коме се родио. Лежи на благим падинама које се спуштају од планине Радан ка Лесковачкој котлини. Са-

мо налазиште простире се на 42 хектара. Град је био важан црквени, административни и војни центар, седиште новоосноване архиепископије Јустинијане Приме.

Сијаринска бања је градско насеље у општини Медвеђа у Јабланичком округу, на југу Србије. Бања је увучена у клисуру, окружену бујном вегетацијом, клима је повољна суптропска. Поседује 18 извора минералне воде различитог физичко-хемијског састава и температуре од 32 до 72 степена целзијусових. Посебну атракцију представљају гејзери топле воде, јединствени у Европи, чији водени стуб достиже висину од осам метара.

У Сијаринској бањи се лече: реуматска и обољења локомоторног система и посттравматског стања, обољења дигестивног тракта, неуролошка, гинеколошка и обољења бубрега и

мокраћних путева, затим органа за дисање, крви, обољења метаболизма, кардиоваскуларних тегоба и кожна обољења.

Т. Илијић

Крагујевачки пензионери на излету

ЛЕПОТЕ ЗАЧИЊЕНЕ МУЗИКОМ

Удружење војних пензионера Крагујевац организовало је излет. Маршрута је била Крагујевац - манастир Света Петка - манастир Љубостиња - Врњачка Бања.

Прво одредиште – манастир Света Петка у селу Стубал код Краљева који је обнављан од 1965. до 1992. године. Средства за обнављање је скупљао мештанин Стојан Комашевић, који се касније замонашио и узео име Сава. Манастир је један од ретких на овим просторима где су пресликани елементи из Јерусалима, као што је пећина где је Исус рођен, брдо и крст где је распет и друго. Ту је и Свети камен кога су сељаци неколико пута померали ради обра-

де земље, а он се враћао увек где је био, па су онда одлучили и ту, поред велике цркве, подигли и једну мању.

Потом је пут водио до манастира Љубостиња, на обронцима Гледићких планина. Манастир је задужбине кнегиње Милице. Од најранијих времена, у манастиру је негована преписивачка делатност.

Уследила је посета Врњачкој Бањи која је овога пута била крајње одредиште. Преостало време излетници су провели у шетњи и освежењу.

Међу учесницима излета били су професионални музичар и певач, тако да је пут био испуњен музиком.

Окупљања 10. класе Интендантске војне академије

УСПОМЕНЕ НЕ БЛЕДЕ

У историји Интендантске војне академије (ИВА) остаће уписано да је најбројнија била 10. класа. Та генерација имала је „привилегију“ да упозна шта значи немаштина после Другог светског рата, али и да упорно и дугорочно подиже систем одбране и извршава задатке исцрпљивањем до крајњих граница. Били су домаћини у јединицама у којима су службовали, упијајући богато ратничко искуство својих команданата. Обезбеђивали су потребе у исхрани, опреми, другим материјалима и разноврсним услугама и организовали рад интендантске службе која је бринула о животним питањима десетина хиљада војника, стомаца, цивилних лица на служби у ЈНА и старешина.

Највећа награда интендантима је када су после обеда у ресторану сви тањери празни. Када год тањери буду половично испражњени, то је знак да „нешто не штима“. Ето и дебелог разлога што се праве анализе како би квалитет исхране био на што вишем нивоу.

Класићи из 10. класе ИВА окупљају се једном месечно у Дому ВС у Београду, како би се дружили и евоцирали успомене на дане академије и деценије службовања. То су заиста сусрети препуни пријатних сећања и позитивних дамара.

С. Јеремић

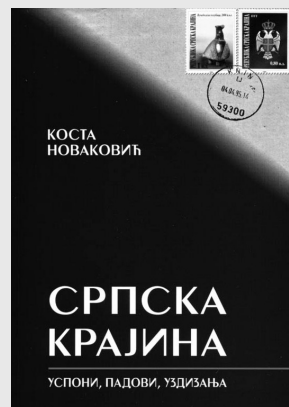

Нове књиге

СРПСКА КРАЈИНА

Српско културно друштво Зора, Книн-Београд, објавило је 2009. године рукопис пуковника у пензији Косте Новаковића. Недавно се појавило репринт издање те књиге.

Под насловом Српска крајина, успони, падови, уздицања одштампана је

ових дана у поновљеном садржају. Књига је штампана на 600 страница. Поред увода, закључка, садржаја и приказа коришћене литературе и докумената, обрађена су четири поглавља:

У првом поглављу обрађен је положај крајишких Срба од насељавања до распада СФР Југославије. Циљ је да се објасни како је дошло до догађања из 1991. године и да се укаже на паралелу 1991-1941, конкретније на чињеницу да је СР Хрватска 1991. године, била у суштини пресликана НДХ из 1941. године.

У другом поглављу говори се о Стварању Републике Српске Крајине. Срби су, на основу постојећих уставних и законских прописа у СР Хрватској тражили аутономију, а када им је хрватска власт то ускратила уз употребу оружја, организовали су властиту државу - Републику Српску Крајину. Новостворена српска република је имала све елементе државе (Скупштину, председника, Владу, министарства, полицију, а касније и своју војску).

Треће поглавље посвећено је Српској војсци Крајине, оружаног формацији која је у читавом периоду постојања била у процесу формирања, али до краја није била довршена војна организација.

У четвртном поглављу, напади и агресија Републике Хрватске на Републику Српску Крајину, обрађени су хрватски напади – агресије на заштићена подручја Уједињених нација (УНПА зоне), почевши од Миљевачког платоа, агресије на Равне Котаре, Масленицу, аеродром Земуник и хидроелектрану Перуча, агресије на подвелебитска српска села у Лици – Дивосело, Читлук и Почитељ (Медачки џеп), агресије на Западну Славонију, до опште агресије на Републику Српску Крајину од 4. августа 1995. године.

Наглашено је како је Српска Крајина имала више успона, стагнација, али на жалост и више падова. Српски народ Крајине се кроз историју стално усправљао и уздизао, чиме се и Српска Крајина поново и непрекидно уздизала. Остаје да се надамо и да искрено очекујемо промене међународних околности у којима ће се српско крајишко уздицање и успони неминовно наставити.

Књига се често чита у стручним и научним круговима. До сада је коришћена као литература у изради доктората и стручних радова у Хрватској, САД, Великој Британији и Русији, на тему Републике Српске Крајине и посебно Српске војске Крајине.

К. Н.

Делегација војних пензионера Црне Горе код министра одбране

РАЗГОВОРИ О СТАНОВИМА

Делегацију Удружења војних пензионера ових дана примио је министар одбране Предраг Бошковић. Предсједник Удружења Жељко Вукић захвалио се министру што је нашао времена да прими делегацију, како би га обавестили о проблемима војних пензионера који су више од 20 година без станова, а старост пристижје.

Најпре је Вукић обесретио министра о активностима Удружења, наводећи све активности које организација спроводи.

„Питање које нас посебно интересује је стамбено обезбеђење. Имамо 250 војних пензионера без ријешеног стамбеног питања. Војни пензионери су одвајали три одсто од плате за стамбену изградњу, а остали су без крова над главом. Корисници станова на Острву Цијећа имају проблема због неријеше-

них имовинско-правних односа, које је попримило судску расправу. Проблем је то и што су удовице скинуте са евиденције стамбених потреба. Министарство одбране сматрамо нашим домом. Једино нам ви можете помоћи. Новим правилником узети су у обзир војни пензионери за станове који се граде за потребе Министарства и Војске Црне Горе. Молимо Вас да се пронађе рјешење за војне пензионере који су у поодмаклим годинама“, рекао је, између осталог, Вукић.

У разговору је учествовао и предсједник НВО „Војни бескућници“ Драгомир Рајачић из Херцег Новог и понудио нека при-

Министар Предраг Бошковић у разговору са представницима црногорских војних пензионера

хватљива рјешења и Слободан Ратковић, предсједник Удружења из Бара и изнио да се на војном земљишту у Бару граде станови за цивилне, али ни један стан за војне пензионере.

Министар је све пажљиво са слушао и казао да није био упознат са проблемима око станова а затим ре рекао:

„По најповољнијим условима градиће се станови прво у Да-

ниловграду, затим у Херцег Новом, Бару и Подгорици. У овим зградама биће додијељен одређен број станова и за војне пензионере, а подјелу и ранг-листу да сачини комисија Удружења војних пензионера“.

На крају захвалност на размјенању и договор да се министар и војни пензионери сретну поново у октобру ове године.

Радивоје Здравковић

Историјским мјестима у походе

ОД МОРАЧЕ ДО ДУРМИТОРА

Градски одбор Удружења војних пензионера Подгорица организовао је једнодневни излет до манастира Морача, затим посету Споменiku јунацима Мојковачке битке, моста на Тари, Црном језеру, и музеју Вука Караџића у селу Петњица.

Манастир Морача, један од најмонументалнијих српских средњовјековних споменика Црне Горе. Морачки храм је подигао 1252 године Стефан, син краља Вукана и унук Немањин. Његов живопис је био јединствен, посебан али су га Турци у 16 вијеку опустошили, одневши и лимени кров са манастира. Храм је неколико пута обнављан и поново рушен. Данашњи красни живопис манастира је из 1935. године.

На улазу у Мојковац Споменик мојковачким јунацима. Нема путника да не застане, поклони се јунацима који су дали своје животе у борби да зауставе аустријску освајачку хорду да не пресече одступницу српских гладних, промрзлих и изнемоглих колона које се повлачиле преко Трешњевика ка Подгорици и Скадру. Командант српске војске одајући признање мојковачким херојима рекао је да Србија то никада не може заборавити и дугује вјечну захвалност за овај херојски подвиг и спас српских колона.

Мост преко кањона Таре посебна је атракција за туристе и историчаре. Висина моста је 172 метра а дужина 350. Саграђен је 1840 године. Мост је јединствена врста грађевине у свијету и држи бројне рекорде у области архитектуре. Познат је и по томе што га је градитељ Лазар Јауковић својом руком за вријеме рата рушио да не би Немачке и четничке јединице продрле на слободну територију ка Жабљаку. Срушио је само дио моста на лијевој обали и то на мјесту које је у стубу оставио за експлозива и рушење по потреби јер се рат приближавао Југославији. Јауковић је проказан од домаћих издајника, последије неколико мјесеци је ухваћен и стријељан код моста. На том мјесту је сада биста патриоти и градитељу Лазару Јауковићу.

Жабљак је градско насеље са око 2000 житеља. Карактеристичан је као насеље са највишом надморском висином у Европи. Непосредно уз насеље је и прелијепо Црно језеро. Погледати језеро, а затим врхове Дурмитора који су још окићени снијегом право је уживање. У селу Петњица рођен је ђед Вука Караџића. Вук је са поносом истицао да је пореклом из Петњице. Кратак обилазак и фотографисање. Петњица је село само Караџића. Нико не може купити кућу или имање у селу сем Караџића а ко трајно напушта даје на поклон само Караџићима.

Р. Здравковић

Војни ветерани на Сутјесци

ПОШТА ХЕРОЈИМА

На традиционално организованом скупу поводом 76-годишњице од херојске битке на Тјентишту, десеточлана делегација Удружења војних пензионера из Подгорице и ове године посјетила је меморијални споменик и одала почаст бесмртним јунацима легендарне битке.

Сутјеска је симбол херојства, части и поноса у неустрашивој борби против десетороструко бројнијег непријатеља – фаши-

ста. Овдје је 20.000 партизана са 3 000 рањеника начинило ратнички подвиг и пробило обруч од 120 000 фашистичких злочинаца, што је био стратегијски неуспјех и пораз њемачке армије.

Обиљежавање је отпочело полагањем вијенаца делегација: Републике Српске, Србије, Црне Горе, аташеа Руске Федерације и бројних делегација СУБНОР-а и градова.

Услиједили су говори држав-

них званичника Србије, Црне Горе, Републике Српске који су исказали све патње и страхоте нашег народа. Затим је приређен уметнички програм. Наставља се сусрет делегација, разговори, сјећања из ратних дана, али и са радних акција и екскурзија.

Учеснике је традиционално чекао је војнички пасуљ и бурад хладног никшићко пива. Фотографисање, поздрав и раста-нак.

У повратку застанак код Коритске јаме у коју су усташки злочинци 4. и 5 јуна 1941. године убили 134 житеља – Срба из села Корита. Поклоњење сенима, уздах, по која суза и повратак за Подгорицу.

Р. З.

Дружење 9. класе ТПШ

НАСТАВАК ТРАДИЦИЈЕ

У Крагујевцу су се 2013. године, на иницијативу Војислава Антића, први пут окупили бивши питомци 9. класе техничке подофицирске школе која је своје школовање завршила у Загребу 1962. године. Тада је договорено да дружење организују сваке године и тог договора се класићи доследно држе.

Ове године домаћин сусрета, трећи пут је био град Краљево и пензионисани мајор техничке службе Петар Симоновић. Место окупљања био је хотел *Бреза* у Врњачкој Бањи. Поново је то била прилика да се подсети на питомачке дане, као и свега што им се дешавало током бурног и напорног војничког живота.

Поносни су ови људи на све што су у својим војничким каријерама учинили као и на своје породице које су са њима делиле све тешкоће и подносиле значајне жртве које подразумева војнички живот. Највећи број њих је дочекао пензију у чину заставника прве класе, док је око 40 одсто, полажући испите и завршавајући Војну академију, стекло официрске чинове.

Припадници класе посебно истичу чињеницу да и поред свих превирања и тешких догађања у последњој деценији 20. века, нико од њихових другова није погазио војничку част и дату заклетву. Све говори да ће дружења бити и наредне године.

Ј. Симић

9. КЛАСА ТПШ, Врњачка Бања 2019.

Са састанка МО Бежанијска коса

ОТВОРЕНО О ПРОБЛЕМИМА

Председник Милан Калчић је присутне чланове обавестио о закључцима осме, девете и десете седнице Општинског одбора УВП Н. Београд. Он је таксативно изнео која су све питања била покренута на поменутим седницама и закључио да су по свим тачкама дневног реда вођене дискусије у циљу проналажења метода, односно начина рада на плану ангажовања чланова Општинског одбора и месних организација у наредном периоду.

Између осталог потенцирана су питања учлањења војних пензионера и корисника војних пензија (КВП), у удружење и претплата на лист „Војни „Ветеран“, а и актуелни проблеми који се тичу војног здравства, пензионог, социјалног и стамбеног збрињавања.

Истакнуто је да би у наредном периоду тежиште активности месне организације и чланова Месног одбора требало усмерити на: (1) свестранијем и масовнијем ангажовању у пружању неопходне помоћи старијим, немоћним и болесним члановима УВПС и КВП; (2) активнијем спровођењу акције на плану привлачења нових чланова, уз нагласак да је тренутно од око 1400 војних пензионера и КВП учлањено око 700 укључујући 18 новоучлањених и 14 који су након пресељења постали чланови те месне организације; (3) повећање броја претплатника на лист „Војни „Ветеран“ (до сада у МО претплаћено 40 чланова).

У дискусијама је изнето да чланове занима докле се стигло са усвајањем новог закона о војном здравству. Затим када ће бити усвојен нови правилник о стамбеном збрињавању и предложено да се јавност обавести о нагомиланим проблемима војних пензионера.

М. К.

Одлазак великана науке

ДОГАЂАЈ БРЖИ ОД ИЗВЕШТАЈА

Ових дана у вечност се преселио академик Владо Стругар (1922-2019), пуковник у пензији, учесник Народноослободилачке борбе од 1941. године, члан Српске, Црногорске и Македонске академије наука и уметности. Током вишедеценијске научне активности био је главни и одговорни уредник научног часописа Војноисторијски гласник (1963-1967) и, после, Југословенског историјског часописа (1970-1973). Био је и међу оснивачима Црногорског сабора српске слоге (1992-1997), родољубивог удружења за просвету и културу, које је и предводио.

Активно се залагао за очување државног заједништва Србије и Црне Горе, у оквиру некадашње СРЈ, а потом и у оквиру Државне заједнице Србије и Црне Горе. Почетком 2005. године постао је један од оснивача Покрета за европску државну заједницу Србије и Црне Горе у Србији.

Објавио је бројне књиге из историје и књижевности. Дела су му превођена на руски, пољски, чешки, енглески и немачки језик. Добитник је „Златног пера Српског тројства“.

Владу Стругару је у мају ове године додељена награда „Печат времена“ за науку и друштвену теорију за дело „Југословенски 1. децембар 1918. године“.

Недавно су га посетили председник Извршног одбора Клуба генерала и адмирала Србије генерал-мајор у пензији др Лука Кастратовић и главни и одговорни уредник „Војног ветерана“ Звонимир Пешић. Том приликом академику Стругару уручено је неколико последњих бројева гласила „Војни ветеран“. Прелиставајући новине, он је рекао да новине садрже прегршт занимљивих текстова за војне пензионере и да ће их с дужном пажњом прочитати. Нажалост извештај о посети престижна је вест о изненадној смрти академика Влада Стругара.

Прича са насловне стране

СПЕЦИЈАЛИСТА ЗА ШАРАНЕ

Многобројни пролазници на десној обали Дунава, тамо где се Сава улива у моћну европску реку, могу на једном од бродова на везу да угледају човека који упорно, од раних јутарњих часова, пеца рибу. Реч је о пуковнику у пензији Драгану Манојловићу који је постао прави специјалиста за шаране. Прошлог лета, само у току једног дана, упецао је чак 14 шарана.

Поткрај августа зазвонио је телефон у редакцији „Војног ветерана“. Манојловић је „рапортирао“ да је тог јутра уловио два шарана. Био је то аларм за новинарску знатижељу, па је тако на-

чињен и снимак за насловну страну.

Верујемо да ће ове јесени наш колега уловити још неколико шарана, у чему му желимо успех.

З. П

Момир Булатовић је рођен 21. марта 1956. године у Београду у породици официра ЈНА. Основну школу и гимназију је похађао у Задру. Економски факултет завршио је на Универзитету у Подгорици, где је магистрирао 1986. године и био асистент из предмета политичка економија. Докторирао је на Европском универзитету у Београду 2006. године где је потом изабран за редовног професора. Аутор је више књига које су побудиле велико интересовање стручне и најшире јавности, међу којима су значајније: Црна Гора - еколошка држава (Montenegro Ecological State, 1996), Правила ћутања (2004), Укључивање Србије и Црне Горе у ЕУ (2006), Слободан Милошевић – неизговорена одбрана (2006), Мање од игре више од живота (2006), Економија и демократија (2011).

За Председника Републике Црне Горе изабран је на првим вишестраначким изборима 1990. године, а за председника Савезне владе 1998. године. Као Председник Црне Горе и касније као председник Савезне владе Момир Булатовић је био пуних 10 година члан Врховног савета одбране СРЈ.

Чланови Савезне владе којом је руководио, његови сарадници у државним и политичким пословима, колеге из економских наука памтиће Момира Булатовића као политичара и државника широких демократских погледа у управљању државом и вођењу политике, као врхунског организатора, као човека благе речи а јаким аргумената. Био је искрено и дубоко опредељен очувању и афирмацији СР Југославије као заједничке државе равноправних република Србије и Црне Горе. Био је свестан последица насилног дробљења српског националног бића и борио се за заштиту и поштовање основних права делова српског народа на територијама бивших југословенских република. Државне функције није третирао као привилегију, већ као највећу дужност која често захтева жртвовање личних интереса у корист државних, националних и људских. И као човека и као државника красио су га умереност, скромност, одбрана истине и правдољубивост. Ставовима, методом руковођења и личним понашањем Момир Булатовић је у пракси показивао да политика, право, истина и морал нису супротстављене вредности већ да је њихово јединство и потреба које увек треба следити и остваривати у пракси. Био је политичар који поштује реалности живота и односа како на националном и државном плану тако и у међународним односима, али који је непоколебљив у ставу да се и према нашој земљи поштују право и принципи и не арбитрарност и дупли стандарди.

Свакој дужности и послу приступао је са критеријумом државног и националног интереса и зато је поступао часно, посвећено и одговорно. Повлачење из политике за њега није била драма или деградација већ нормалност и део живота. Као врхунски интелектуалац опредељен за социјални, економски и културни напредак, за равноправност, истину и правду наставио је да се бори речју, књигама, предавањима и бриљантним економским и финансијским анализама. Остао је доследан идејама прогреса и социјалне правде о чему је оставио дубоки траг као политичар и државник, али и као научник, педагог и друштвени радник. Своје познате принципи-

Момир Булатовић
(1956 – 2019)

ДРЖАВНИК, НАУЧНИК, ЧОВЕК

Био је искрено и дубоко опредељен очувању и афирмацији СР Југославије као заједничке државе равноправних република Србије и Црне Горе

јелне ставове о агресији НАТО-а као илегалном и злочиначком акту и првом рату на тлу Европе после краја Другог светског рата, изговорио је и недавно на великој Међународној конференцији одржаној у Београду поводом 20. годишњице од агресије.

Момира ћемо памтити и по томе што је у тешком периоду новије заједничке историје био један од најближих и најпоузданијих сарадника председника Слободана Милошевића. То је било од посебног значаја у периоду тражења мирног и одрживог решења за југословенску кризу изазвану насилним сепаратизмима и директним мешањем страних фактора који су своје геополитичке интересе видели у подстицању комадања једне, затим друге Југославије, а данас и Србије.

Булатовић је имао важну улогу у постицању Дејтонског споразума којим је заустављен грађански рат, постављене основе за мир и утврђено уставно уређење у Босни и Херцеговини засновано на равноправности два ентитета и три конститутивна народа.

Сви ћемо га памтити као храброг и постојаног државника који се никада није колебао када је требало одлучно штити националне и државне интересе, а пре свега, суверенитет и територијални интегритет земље. Текст из Рамбујеа је оценио као неприхватљив ултиматум чији циљ није био мирно и праведно политичко решење већ оправдање за покретање рата. Напад НАТО-а Булатовић је већ марта 1999. окарактерисао као илегалну, злочиначку

агресију. Доприносио је пуној усклађености у деловању Савезне Владе и Владе Србије када је требало бранити државне интересе у вези са Косовом и Метохијом. Под његовим председавањем, 3. јуна 1999. Савезна влада је одобрила договор Ахтисари-Черномирдин-Милошевић који представља основ резолуције СБ УН 1244, а потом га је усвојила Народна скупштина Србије.

И онда када је руководство Црне Горе исказивало сепаратистичке тенденције и када је током агресије НАТО имало другачије ставове, Булатовић је остао доследно привржен интересима заједничке државе и заједничке одбране јер је знао да је то најбољи начин за заштиту заједничких интереса и спречавање ширења сепаратизма и нових прекрајања граница на Балкану.

Булатовић се залагао за мирно политичко решавање свих проблема на Косову и Метохији. Подржавао је све напоре које су у том правцу предузимали Влада и друге институције Републике Србије, а посебно позиве на безусловни дијалог. Неговао је конструктивни однос према свим важнијим међународним чиниоцима укључујући чак и оне који су директно подстицали албански сепаратизам и тероризам. Међутим, када је земља била нападнута уз лажне изговоре није се колебао – учинио је све да Врховна команда организује, материјално обезбеди и уједини све сегменте одбране. По окончању агресије, иницирао је усвајање оперативног плана задатака за целовито спровођење резолуције СБ 1244, формирање Комисије за процену ратне штете, комисија за утврђивање последица коришћења оружја са осиромашеним уранијумом и других забрањених средстава.

Савезна влада под његовим руководством водила је политику отворености и сарадње са суседима, ЕУ и свим важнијим факторима међународних односа, али на основама равноправности и поштовања обостраних интереса. Влада Момира Булатовића је успешно окончала трговинске преговоре и потписала споразум о бесцаринској трговини са Руском федерацијом који има стратешки значај за Србију, данас и у будућности.

Када је као Председник Црне Горе својевремено био у посети САД, неко од домаћина је питао Булатовића да ли би сарађивао у изласку Црне Горе из федерације са Србијом. Булатовић је дипломатски ставио до знања да је опредељен за очување и јачање СР Југославије. На то су домаћини реаговали да ће, у том случају, потражити неког другог ко ће у том сарађивати. О томе је Булатовић оставио писани траг.

Добро је разумевао утицај савремених глобалних токова и на могућности да и мале земље ефикасније штите своје виталне интересе у условима мултицентричног него униполарног система међународних односа. Бављење економијом као науком и то у време растућег значаја економске дипломатије, било је велика предност за Булатовића као политичара, али и као интелектуалца и друштвеног радника. Готово савршено је схватао потенцијал дипломатије као моћне полуге за промоцију и остваривање важних националних и државних интереса на међународном плану и давао јој пуну подршку.

Живадин Јовановић

Осам векова српске цркве: 1219–2019.

ПОБЕДА ВЕШТОГ ДИПЛОМАТЕ

Како је Свети Сава изборио самосталност и признање српске архиепископије 1219. године. Јубилеј је заиста несвакидашњи, велики и вишеструко значајан, не само за Цркву, већ и за народ и државу. Самосталношћу Цркве, српски народ добио је своју духовну кућу, богату ризницу, највернијег учитеља и родитељску бригу, а кроз светосавље, и своју природну, народну идеологију. Српска држава, од средњег века па до данас, у Цркви је стекла најважнијег савезника, најречитијег саветника и увек будног чувара. Српска црква је кроз бурну историју сачувала српску државу.

Добијање аутокефалности за Српску цркву 1219. најзначајнија је дипломатска мисија Светог Саве. Она упечатљиво говори о стремљењима средњовековне српске државе, али и о далековидим проценама и преговарачком таленту будућег првог српског архиепископа. Добијањем црквене самосталности, пре тачно 800 година, рашка држава добила је духовно утемељење и заокружено међународно признање.

Пут до аутокефалне цркве, међутим, није био ни једноставан, нити кратак. Време деловања Светог Саве, политички

гледано, није било ништа мање сложено него што је то данас. То је доба сложених међудржавних и међуцрквених односа, кризе Византије као глобалне суперсиле, дуализма њених центара моћи, борбе за осамостаљење народа из њеног Комонвелта... Српски народ имао је ту историјску срећу да кормило његове будућности држи Сава, живи светитељ са јасном визијом кретања државе и значаја народа.

Са овом сликом у мислима Свети Сава се 1219. упутио на пут у Никеју, седиште тадашњег цара Теодора Првог Ласкариса и васељенског патријарха Манојла Сарантена. Овом чину претходило је више важних фактора који су припремили тло за црквено осамостаљење.

Важна чињеница која је утрла пут за осамостаљење Српске цркве је борба за политичко признање српске државе на којој су радили Стефан Немања и његови синови, а која је освојена добијањем краљевске круне из Рима за Стефана Првовенчаног 1217. године. То је, међутим, био тек предуслов, јер је средњи век под државном самосталношћу подразумевао и устројство сопствене црквене организације. То је и тренутак у коме је српска држава била изложена ударица различитих фактора - снажном ширењу грчког утицаја

ПРИНЦ ЦРКВЕ,
ОТАЦ НАЦИЈЕ

Најмлађи син великог жупана Стефана Немање и његове жене Ане, Растко Немањић, рођен је око 1174. године у Расу. Са старијом браћом Вуканом и Стефаном, васпитан од најбољих учитеља, добио је изванредно образовање. Од ране младости показивао је љубав према књижи и вери православној, и „својим изврсним умом задивљиво родитеље“.

Већ у петнаестој години отац му је дао на управљање Хумску област, између Неретве и Дубровника. Његови биографи записали су да је као владар био кротак, благ, љубазан и помагао је сиротињи. Необично мудар, богат и леп, пред собом је имао отворена сва врата славе и уживања. Растко је, међутим, тежио савршенијем, духовном животу. „Презрео је царске

дворе, царску круну и порфиру“ и, убрзо, око 1192, побегао на Свету Гору, где је „светлост потражио у скромном манастиру“. У осамнаестој години примио је монашки чин у руском манастиру Светог Пантелејмона, и добио име Сава.

Са оцем Немањом, који се замонашио, подигао је Хиландар, први и једини српски манастир на Светој Гори. Деценију касније, „овај краљевић, вођен Божјом руком, врати се у своју земљу као принц цркве и духовни вођа своје нације за сва времена“.

По повратку у Србију, измирио је завађену браћу, бавио се просветитељским радом, био духовник нације, исписао прве црквене и народне законе - остварио низ победа без мача. Народ је Саву, како пише његов први биограф и савременик Доментијан, слушао и следио, јер је видео да он живи онако како проповеда. У својој личности, Сава је објединио просветитеља, духовника, државника, писца и учитеља. Године 1234, кренуо је на своје друго путовање у Свету земљу. На повратку, упокојио се у Трнову, у Бугарској, 27/14. јануара 1235. године. Његове мошти, у своју задужбину Милешеву, пренео је краљ Владислав, две године касније. У наредним вековима, Милешева је постала поклонишко место, које су осим народа свих вера и српских владара, посећивали и помагали и босански банови, херцеговачки кнежеви, приморски жупани и краљевци.

Тако је било до поткрај 16. века, када је султан Мухамед Трећи наредио Синанпашу „да једном заувек угуши побуну код Срба, не бирајући средства“. Обавештен да су манастири места у којима се подгрева дух побуне против Турака, Синанпаша нареди да се тело Светог Саве пренесе у Београд и тамо спали. То је учињено 10. маја/27. априла 1595. године.

(Ј. М.)

Охридске архиепископије, деловању богумила, римских претензија, освајачким претњама Угарске, која и сама није водила једиствену политику...

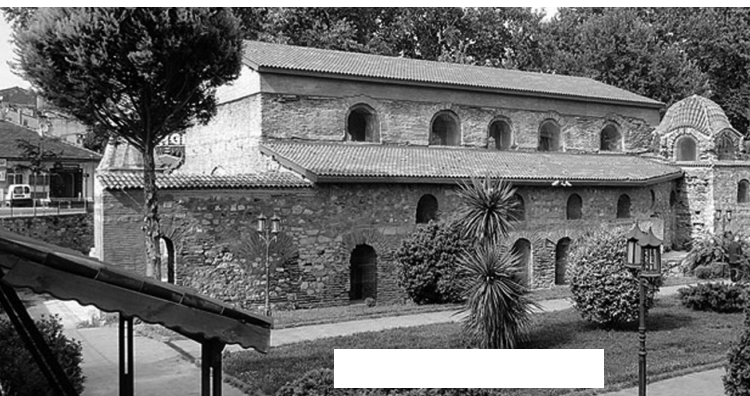
„У једној, за цео српски народ, веома важној историјској прекретници подударали су се интереси Србије и Никејског царства и они су, једно другом, изашли у сусрет. Јован Радонић је тачно рекао да је Сави успело да у Никеји „убеди цара Теодора Првог Ласкариса и патријарха Манојла Са-

рантена да јачање охридске цркве није у њиховом интересу“, бележи наш најпознатији црквени историчар Ђоко Слијепчевић.

Доментијан и Теодосије, хроничари Савиног времена, наглашавају да је син Стефана Немање имао визију да се за првог архиепископа изабере неко од његових ученика, који су заједно са њим чинили делегацију која је радила на стицању црквене самосталности. Византијски патријарх

Цар Теодор Први
Ласкарис

Манастир Жича, свето место, и данас после осам векова сведочи о једном од најзначајнијих догађаја у историји српског народа. После стицања аутокефалности српске цркве у Никеји 1219. године, архиепископ Сава вратио се у Србију и крунисао брата Стефана Немањина по православном обреду у манастиру Жичи.

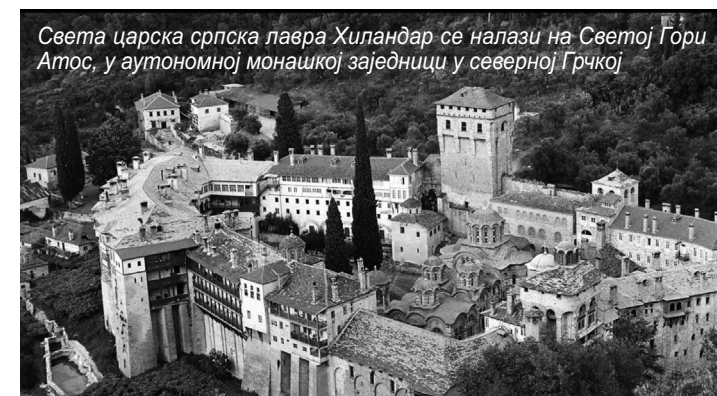

Петрова црква код Новог Пазара из 8. века

и цар Теодор, међутим, инсистирали су да се он прихвати ове дужности, правдајући то вољом Светог духа. На овај начин, испоштован је и средњовековни канонски принцип да се поглавар Цркве бира међу више кандидата.

Сава је у Никеји добио и формалну потврду о свом посвећењу за архиепископа „све српске и поморске земље“, како је

гласила његова титула, уподобљена на слову српског краља. Грамата у којој је она била наведена била је извор више овлашћења - права да управља, руководи избором епископа, рукополаже свештенике, организује теолошко образовање и шири верско учење. Добијањем самосталности Српска црква стекла је право сазивања архијерејског сабора који је самостално

Света царска српска лавра Хиландар се налази на Светој Гори Атос, у аутономној монашкој заједници у северној Грчкој

Поглавари СПЦ: АРСЕНИЈЕ ПРВИ

На црквеном сабору у Жичи 1233. године, када је одлучио да се повуче са архиепископског трона, Свети Сава је за свог наследника предложио Арсенија Првог, свог најодговорнијег ученика и у то време највећег подвижника у жичком братству. Тако је за другог архиепископа српског изабран монах о чијем духовном развоју се оснивач Српске цркве нарочито бринуо будући да је знао да од личности наследника умногоме зависи даља судбина Српске цркве и државе.

Арсеније Први је рођен у селу Дабру код Сланкамена у Срему. У зборнику „Житија краљева и архиепископа српских“, Данило Други је написао да је Арсеније још као монах чуо за Саву, па је решио да га потражи. Дошао је у манастир Жичу, где га је Сава примио у манастирско братство. Наводи се и да је Арсеније Сремац био необично даровит човек.

После монголско-татарског пустошења манастира Жиче, архиепископ Арсеније Први је подигао цркву Светих апостола у Пећи, одредивши је да уместо Жиче буде седиште Српске цркве. Његовим ангажовањем, око 1260, црква је и осликана. Заједно са краљем Владиславом старао се око преноса моштију Светог Саве из Трнова у Србију и учествовао је у преносу столице епископа стонских из манастира Пресвете Богородице у Стону у манастир Светог Петра и

Павла на Лиму. Због тешке болести (парализе) повукао се са чела Српске цркве 1263, а упокојио се три

године касније, 28. октобра, у жичком метоху Црнча код Бијелог Поља на Лиму. Сахрањен је у својој задужбини, Цркви Светих апостола у Пећи. За три деценије, колико је био на трону првојерарха „он доказа да је био достојан Савин наследник“.

Седам година после смрти, архиепископ Арсеније Први Сремац,

проглашен је за свеца. Његов култ брзо се пренео из Србије у Русију и на сабору у Москви 1549. године је канонизован. До 1724. године, његове мошти су почивале у Пећи, одакле су као вредна реликвија селене из манастира у манастир у жељи да их Турци не оскрнавe. Најпре су биле у Будимљу (Беране), потом у манастирима Морача, Довоља и Косијерево, а од 1920. године налазе се у манастиру Ждребаник код Даниловграда.

Култ Светог Арсенија Сремца ширила је руска бела емиграција и по Далеком истоку. Руски архиепископ у Манџурији, Нестор, који је носио титулу камчатски и сеулски, замолио је 1933. патријарха српског Варнаву за део моштију Светог Арсенија. Оне су положене у капели Дома милосрђа у манџуријском граду Харбину. Богословија у Сремским Карловцима данас носи име Светог Арсенија Првог Сремца, другог архиепископа српског.

(Ј. М.)

бироа и посвећивао српску вишу јерархију и архиепископа. То је значило и да нови црквени поглавари више нису морали да одлазе у Никеју на чин посвећења, већ су церемоније устоличења обављане у Србији.

Р. Драговић
Извор: *Новости*

Пише:
мр сц др
Часлав Антић

Топлотни удар

ОД НЕХАЈА ДО ОЗБИЉНОГ ПОРЕМЕЋАЈА

Ако је дошло до изражених знакова топлотног удара, повређеног треба ставити да легне у хладовину са уздигнутом главом. На главу му треба ставити хладне облоге, да пије доста хладне воде, а боље је да му се да раствор соли. Ако је престао да дише, треба одмах применити вештачко дисање и уз то хладити му главу и прскати га хладном водом. После побољшања стања, повређеног обавезно сместити у болницу.

Уношењем воде у организам може се спречити топлотни удар

Дехидрација организма је оштећење топлотом које настаје и без непосредног излагања сунцу, обично тамо где је ваздух јако загрејан и засићен влагом, где је загушљиво, спарно и где недостаје кисеоника.

На високим спољашњим температурама тело се хлади појачаним знојењем, међутим, при температурама ваздуха 35 Целзијусових степени и вишим, овај механизам постаје све мање ефикасан. При повећању влажности ваздуха долази до отежаног испаравања зноја и споријег ослобађања топлоте. Уз неодговарајући унос течности, организам брзо дехидрира, долази до дисбаланса електролита и повећања телесне температуре.

Шта треба знати како би се избегли проблеми

Узроци топлотног удара могу бити:

- Повећана изложеност високој спољашњој температури (на пример боравак на плажи и сунчање);

- Повећана влажност ваздуха у летњим месецима негативно утиче на количину излученог зноја, а тиме и директно на унутрашњу температуру тела;

- Смањен унос течности при високим спољашњим температурама;

- Повећана физичка активност на високим спољашњим температурама може директно повећати губитак течности услед знојења, повисити унутрашњу температуру тела и довести до топлотног удара;

- Диареја и повраћање доводе до повећаног губитка течности, што за последицу има дехидратацију организма и повећану могућност за настанак прегрејавања организма током, лета;

- Грозница сама по себи може изазвати повећање температуре и знојења;

- Висок ниво шећера у крви утиче на учесталије мокрење и губитак течности;

- Многи лекови (диуретици, антихистаминици, антипсихотици, антихипертензиви) и алкохол утичу на учестало мокрење и тиме доприносе дехидратацији организма;

- Опекотине могу узроковати оштећење крвних судова, где долази до повећаног отицања течности у спољашњу средину, а самим тим и до губитка течности.

Симптоми дехидрације су појачано знојење, влажна и црвена кожа, жеђ (код старијих особа не мора да се јави). Мокраћа је тамнија, а „производња“ урина смањена је.

Светлији урин указује да је организам добро хидриран, док тамнији указује на дехидрацију. Како стање напредује, симптоми укључују сува уста, главобољу и вртоглавицу, слабост у мишићима, умор, мучнина, низак крвни притисак при стајању, висока температура (и до 40 степени Целзијуса). У најтежим случајевима се могу развити и симптоми топлотног удара, као напорно и дубоко дисање, упадљиво црвено и зајупурено лице, а кожа лица сјајна и сува, затим вртоглавица, тетурате, повређени слабије чује, тром је и безвољан. Ако се ово стање не препозна и не пружи помоћ, повређени може изненада да изгуби свест, да падне и да престане да дише, а понекад може нагло да настане и смрт.

Мерама превенције могу се избећи појава дехидрације и топлотног удара. Реч је о конзумирању велике количине течности и намирница које имају висок садржај воде; избегавати боравак напољу у најтоплијем делу дана; избегавати физичке активности и вежбе током екстремне врућине, носити лагану, памучну одећу светлих боја, као и наочаре за сунце и шешире са великим ободом; избегавати унос напитака који садрже алкохол и кофеин; штитити се од опекотина од сунца наносећи препарате за кожу.

Уколико сте у аутомобилу, потребан је посебан опрез: пре него што уђете у прегрејани аутомобил, расхладите га отварањем свих врата. То је посебно важно ако се возе деца, а малишане никада не остављати у паркираном аутомобилу.

Терапија дехидрације и топлотног удара

Потребно је особу одвести на хладно место. Скинути вишак одеће и омогућити купање хладном водом или бар ставити хладне облоге. Веома је пожељна допуна нивоа течности у организму (хладна вода, бистре чорбе, спортска пића). Уколико је потребно, допуна нивоа течност извршити интравенски. Ако је дехидрација изазвана неким додатним узроцима, потребно је укључити лекове против дијареје (лоперамид), повраћања (метоклопрамид) и грознице (бруфен или парацетамол). Ако је дошло до изражених знакова топлотног удара, повређеног треба ставити да легне у хладовину са уздигнутом главом. На главу му треба ставити хладне облоге, да пије доста хладне воде, а боље је да му се да раствор соли. Ако је престао да дише, треба одмах применити вештачко дисање и уз то хладити му главу и прскати га хладном водом. После побољшања стања, повређеног обавезно сместити у болницу.

Исхрана у летњем периоду

ЛАКО, ЗДРАВНО И УКУСНО

Често се лети, услед високих температура, конзумира лакша храна, док маснија и зачињенија храна по правилу претежно краси зимску трпезу. С обзиром на то да можемо сами да креирамо сопствену исхрану, увек треба да будемо свесни да ћемо само бирањем правих намирница свом организму обезбедити довољно хранљивих састојака.

Сезонска храна је свежа, укусна и обилује витаминима, минералима и другим корисним хранљивим материјама. Летња исхрана може бити веома здрава, уз мало или нимало улагања напора за припрему obroka. Пијаце и продавнице лети су препуне свежег воћа и поврћа. Сматра се да је најбоље храну јести у њеном природном облику, јер се тако унесе у организам са свим витаминима и минералима који су значајни за јак имунитет и одбрану од болести.

Лето је право време да се засладите воћем. Дугачак је списак воћа чији се плодови беру лети и тад их треба уврстити у јеловник. Не само да ће воће разбудити чуло укуса, већ због богатства и хранљивих састојака може деловати благотворно код појединих медицинских стања. Неке од летњих воћки су:

Брескве – једна бресква задовољава 15% дневних потреба за витамином Ц. Интензивну боју овом воћу даје бета каротен који се у организму претвара у витамин А, значајан за добар вид. Брескве су богате флуором који је важан за здравље зуба. Савршене брескве у продавници препознају се по слатком мирису (што је логично, јер бресква припада фамилији ружа по класификацији биљака). Уколико на брескви остане улегнуће након благог притиска прстом, то је знак да је спремна за јело. Кору брескве такође треба јести – наравно након доброг прања. Ако некоме смета структура коре брескве, може да се определи за нектарину (бенефити су исти).

Грожђе је плод винове лозе; бобице могу бити различитих боја – зелене, црне, жуте, љубичасте, укуса слатког или киселог. Грожђе је богато водом, минералима (калијум, натријум), витаминима. Истраживања су показала да конзумирање грожђа има повољне ефекте на крвни притисак, функцију плућа, смањује ниво холестерола, а потенцијално може деловати против канцера. Особе које имају дијабетес, грожђе могу јести умерено због присуства шећера.

Јабука је најраспрострањенија континентална воћка. Узгаја се од давнина, а расте и као дивље воће, које се такође користи, због опорости и киселости, углавном печено или за прераду. Традиционалан рецепт код малокрвности је да се сваког јутра узима једна нарендана јабука помешана са соком од пола лимуна и једном кашиком меда. Печена јабука, свакодневно, помоћи ће код затвора.

Лубеница – у њој се налази антиоксиданс ликопен (и то више него у било ком воћу или поврћу) за који је доказано да, у комбинацији са здравим животним сти-

лом, може да смањи ризик од канцера, срчаног удара и дијабетеса. Што је лубеница зрелија и са мање семенки, то има више ликопена. 92% лубенице је вода, дакле одличан је избор за хидратацију организма. Идеалну лубеницу изабраћете тако што ћете тражити жуту уместо беле тачке на дну, а кад куцнете у кору, требало би да звучи као да је шупља. Треба опрати лубеницу да се не би потенцијално присутне бактерије и прљавштина преносили са коре на унутрашњост.

Малине – воће по коме је наша земља препознатљива и које има много различитих вредних састојака (витамине Б комплекса, бакар, гвожђе, манган, витамин Ц). Спада у воће најбогатије влакнима и антиоксидансима.

Топи се у устима због нежне текстуре, а због тога што 20% малине чине влакна која доприносе осећају ситости, малине су савршен састојак дијета. Штите од настанка опекотина од сунца и имају повољне ефекте на кожу, па се препоручује да се стављају у домаће маске за лице (идеал-

но против бора). Чај од листа малине има позитивне ефекте код жена – регулише менструално крварење, смањује јутарњу мучнину код трудница, а код дојиља поспешује стварање млека.

Трешње – купујте трешње са стабљикама које треба да буду зелене и свеже. Ово воће садржи калцијум који је важан за развој кости и зуба, гвожђе које је значајно за крвну слику, али и многе витамине. Смањује ризик од развоја канцера и срчаног удара. Интересантно је да садржи метатонин супстанцу која олакшава успављивање.

Смокове – медитеранско воће са доста хранљивих и лековитих својстава. Интересантно је примена смокве: у случају зубобоље пререзати плод смокве, скувати га у мало млека и док је топло ставити на болно место; осим тога једноставан и безболан начин за уклањање брадавица са коже јесте да се брадавица намаже млеком из незреле смокве.

Шљиве – иако је на нашем поднебљу популарно да се користе за спремање ракије и џема, не треба умањити значај свежих шљива у исхрани. Шљиве су можда најпознатије воће са лаксативним ефектом (стимулишу рад црева и препоручују се код затвора). Рецепт гласи: 100 г сувих шљива, 50 г сувих смокава и 10 г чаја од сене, самелје се на ситно, направе колачићи (сваки колачић од кашичице смесе) и ставе на хладно. Треба знати да садрже доста оксалата који могу да формирају камен у бубрезима тако да треба бити умјерен.

Савремен човек највише оболева због неуредне исхране, прекомерног конзумирања кафе, слаткиша, масноћа, дувана, алкохола. Уколико конзумирамо храну која није сезонска, већа је вероватноћа да ћемо унети хемикалије које се додају воћу и поврћу да би оно задржало свежину и леп изглед и чињеница је да се данас уноси храна пуна конзерванаса. Најбоље би било да се храна што мање термички обрађује. Зато се послужите свежим воћем и поврћем које лето пружа!

Мр пх **Марина Милинов**

Извор: часопис „Мој живот“

SLUŠNI APARATI NA LEKARSKI RECEPT POSEBNE POGODNOSTI ZA VOJNE PENZIONERE !

- VRHUNSKA AMERIČKA TEHNOLOGIJA
- NEVIDLJIVI SLUŠNI APARATI
- PRODAJA NA RATE

BEOGRAD, Sazonova 18a
011/2435-924

NOVI SAD, Vase Pelagića 4
021/425-370

WWW.SLUSNIAPARATIZONEX.RS

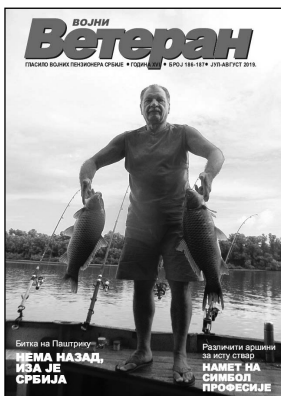

Интерно гласило
војних ветерана

ИЗДАВАЧ

Удружење војних пензионера Србије Београд,
Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА
Љубомир Драгањац

НАСЛОВНА
СТРАНА:

Звонимир
Пешић

Година XV. Број 186-187. Јул-Август, 2019.

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милан Чуљић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ
Др Часлав Антић мр Александар
Симоновски, мр Милан Шумоња,
Будимир М. Попадић, Душан Старчевић,
Влада Ристић

ДОПИСНИЦИ
Добросав Алексић (Алексинац),
Предраг Добрић (Сремска Митровица),
Радивоје Здравковић, (Подгорица),
Будимир М. Попадић (Нови Сад),
мр Александар Симоновски (Крушевац),
Стеван Стојановић (Шабац),
Драгослав Ђорђевић (Крагујевац),
Драган Дабетић (Зајечар)

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Будимир М. Попадић М. Чуљић, дописници
и сарадници

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Лист излази месечно.
Тираж 3.000 примерака
Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА
Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com
Сајт Удружења <http://www.uvps.rs/>

ISSN 1452-3809

ЦИП –
Каталогизација у
публикацији
Народна
библиотека
Србије Војни
ветеран ИССН
1452-3809

Адвокатске услуге за КВП

БЕСПЛАТНИ САВЕТИ И ПОВОЉНИЈЕ ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

На основу уговора о пословној сарадњи закљученог са УВПС, адвокати:

***Ивана Ц. ЈОВАНОВИЋ**, из Београда,
ул. Балканска бр. 18, локал 93 (ТЦ „Иванијум“), тел. 011/2644384 и 064/1735395;
Клијенте прима: уторком: од 17.00-19.00 часова;

***ВЕСОВИЋ Н. МИРЈАНА** у Београду,
Ул. Шуматовачка бр. 149, суботом од 11-15 часова и у Крагујевцу –
Ул. Светозара Марковића бр. 19, средом од 15-18 часова.

За потребе војних пензионера ови адвокати обављаће следеће правне послове: даваће бесплатне правне савете и пружаће све остале адвокатске услуге уз накнаду по важећој адвокатској тарифи умањеној за 20 одсто (адвокати Љиљана Јаковљевић и Гордана Бучевац Стефановић), односно 30 одсто (адвокат Ивана Јовановић). Редослед адвоката дат је по редоследу склапања уговора.

УСЛУГЕ ВЕЗАНЕ ЗА САХРАНУ ПРЕКО УДРУЖЕЊА

Уколико користите услуге у вези сахране преко Удружења војних пензионера Србије требало би да знате да услуге могу користити чланови УВПС, чланови њихових породица, као и сви остали војни осигуранци.

Преко Удружења могу се добити комплетне услуге везане за сахрану:

- организација и заказивање термина за сахрану или кремацију,
- упис у матичну књигу умрлих,
- спроводница за пренос покојника,
- штампање посмртних плаката,
- продаја погребне опреме,
- превоз покојника,
- организација војних почести,
- помоћ око сређивања докумената пре и после сахране ради регулисања права чланова породице после смрти војног осигураника,
- бесплатан долазак у стан породице преминулог ради договора.

Све додатне информације могу се добити у месним и општинским организацијама УВПС, или директно на тел. 011/8333-142 и 011/6161-769; 064/1660-423 и 011/3181-812.

ПЕНЗИОНЕРСКО ЋОШЕ

Голи и боси немају дилему
- шта ће да обуку.

Од комшија никакве вајде,
а од браће чиста штета.

У блату смо до гуше.
Чекамо атест да је лековито.

Одабрани коњи галопирају,
А ми каснимо.

Сваким метком
Све су били ближи циљу.

Ако тврдим да волим моју
земљу,
не кажем да мрзим свој
живот.

Да није прелаза,
Сви би били на колосеку.
Зоран Р. Ковачевић

TANJA^{dent}

Стоматолошка ординација
„ТАЊА ДЕНТ“

Телефон: +381 63 214 800
Михаила Булгакова 50а, Београд
е-маил:
dr.tanjavukmirovic@yahoo.com

Пружа све врсте стоматолошких
услуга војним пензионерима и члановима њихове породице, са 10% попушта.
Такође се нуди и могућност одложеног плаћања на више рата.

Др Тања Вукмировић
специјалиста опште стоматологије

Прегледе можете заказати на:
063/214-800
Радно време од 12 до 20 х